

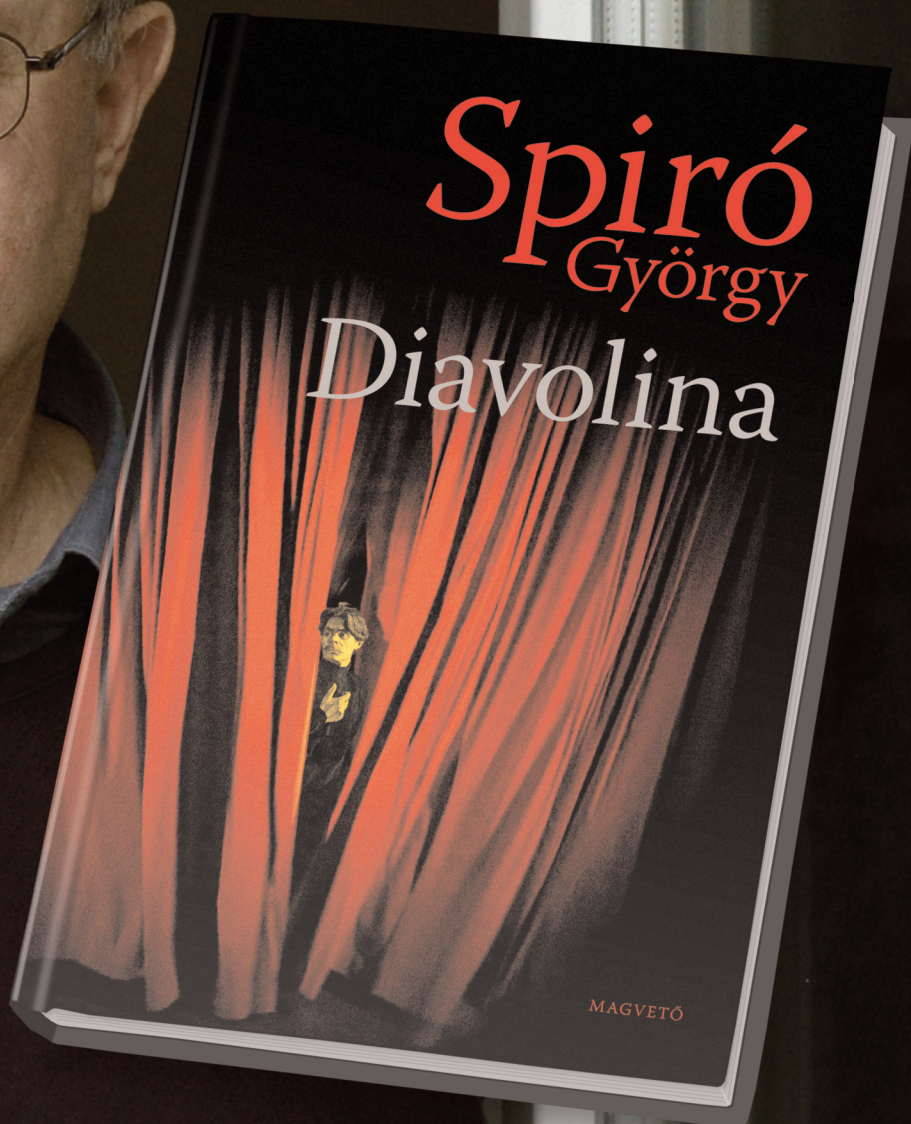
ÚJ

könyvpiac

www.ujkonyvpiac.hu

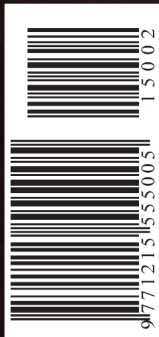
Az olvasók és a könyvszakma lapja

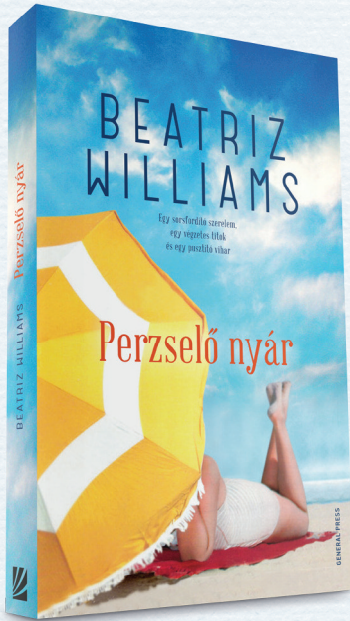
Megjelent Spiró György új regénye!

Gorkij utolsó éve

- amibe aztán sokan behaltak

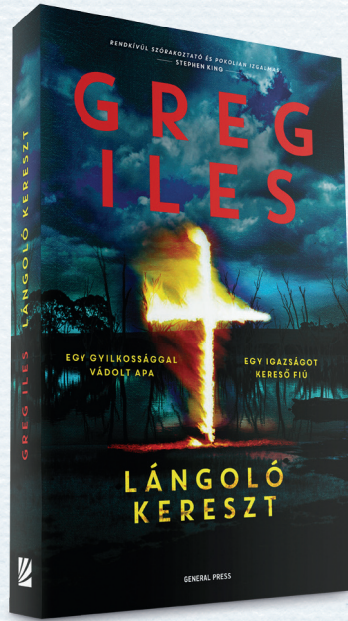

Egy sorsfordító szerelem, egy végzetes titok és egy pusztító vihar.

Beatriz Williams PERZSELŐ NYÁR

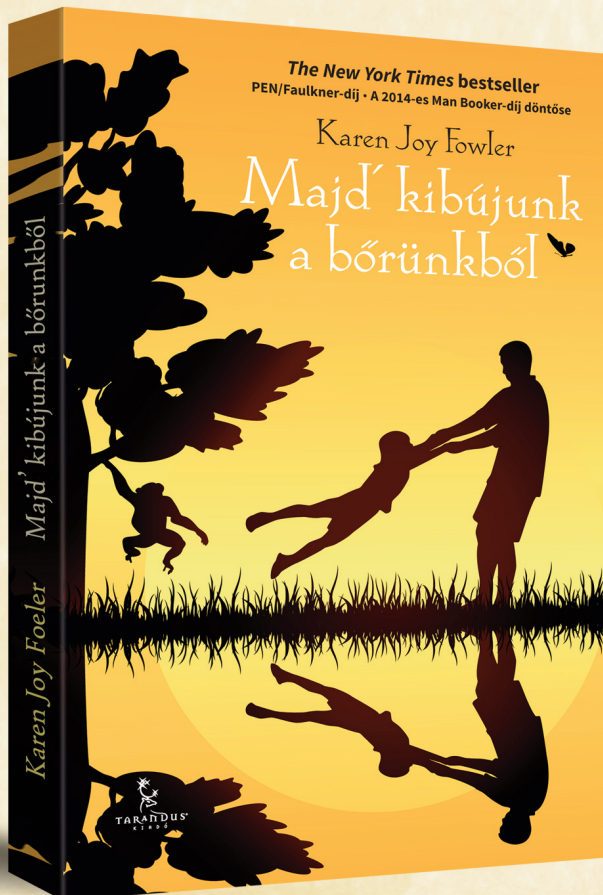
A perzselő nyárban Lily és Nick kénytelenek szembenézni elfojtott érzéseikkel, állva kell maradniuk érzelmeik viharában, miközben az évszázad legpusztítóbb hurrikánja száguld New England partjai felé, örökre felforgatva világukat. ■ Ár: 2990 Ft

Egy titok, amely mindent megváltoztat, és a múlt, amely baljós árnyként telepszik a jelenre...

Greg Iles LÁNGOLÓ KERESZT

Greg Ilesnek, a *New York Times* bestsellerszerzőjének várva várt, nagy visszatérése ez a regény, amely a múlt és a jelen bűnökkel, hazugságokkal és titkokkal teli szövevényében váratlan, izgalmas és sokszor megdöbbentő fordulatokkal ejti rabul az olvasót. Penn Cage és családja története a trilógia következő kötetében, a *Csontfában* folytatódik. ■ Ár: 3990 Ft

TARANDUS®
K I A D Ó

EMBEREK BOLYGÓJA

A tartalomról

4 **Spiró György** íróval **Bán Magda** beszélget

Minden jó történet abszurd

A megformálás alól semmi sem menti fel a szerzőt. A legjobb történet is érdektelenné válik, ha rosszul van megírva.

6 **Hammerstein Judit** főigazgatót **Lafferton Kálmán** kérdezi

Díszvendégség Göteborgban

A Publishing Hungary program hatékony módon tudja képviselni a magyar irodalom külföldi népszerűsítését

8 **Mészáros Sándorral** és **Szentmártoni Jánossal** **Szepesi Dóra** beszélget

Könyvünnepek és hétköznapok

A Könyvhét programjait a négy író-szervezet, a Magyar Írószövetség, a Szépiírók Társasága, a FISZ és a JAK súlygyejen alapján hozza létre.

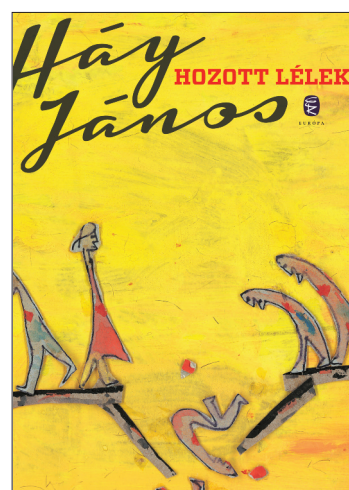
10 **Onagy Zoltán** könyvajánlója **Lugas 4. – Kertek**

Ambrus Lajos az a kortárs magyar író, akit akkor is jó olvasni, amikor semmit nem. Szövegeiből egyszerre árad a földszag és a vén könyvek, a hátsó polcokról rég előkerült tudástárak illata.

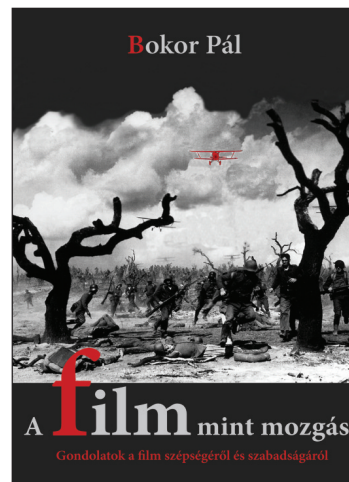
11 **Tarján Tamás** könyvajánlója **Akárki, bárki**

Háy nem egy ízben klasszikus és modernebb mesék transzponálásával enyhíti a fojtogató összképet. A mese az a műfaj, melyben a kikökönt világrend kalandok, próbatételek, csodák nyomán helyébe tolódik, harmonikus állapotába.

26 **Réz András** könyvajánlója **Maga a teszt**

Kinek szól *A film mint mozgás*? Itt elvileg a mindentudó marketológus bullshitelése következhetne, de nem szeretnék élni ezzel a csábító lehetőséggel. Meg aztán nem is tudom.

ÚJ KÖNYVPIAC

Az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesületének tagja

Felelős kiadó: Lafferton Kálmán

Kiadja: Lafferton és Társa Kft.

Szerkesztőség:

1043 Budapest, Bocskai u. 26.

Tel.: 210-9933, 210-9934, Fax: 210-9935

E-mail: ujkonyvpiac@ujkonyvpiac.hu

Honlap: www.ujkonyvpiac.hu

HU ISSN 1215-5551

86. Ünnepi Könyvhét – 2015. június 4–8.

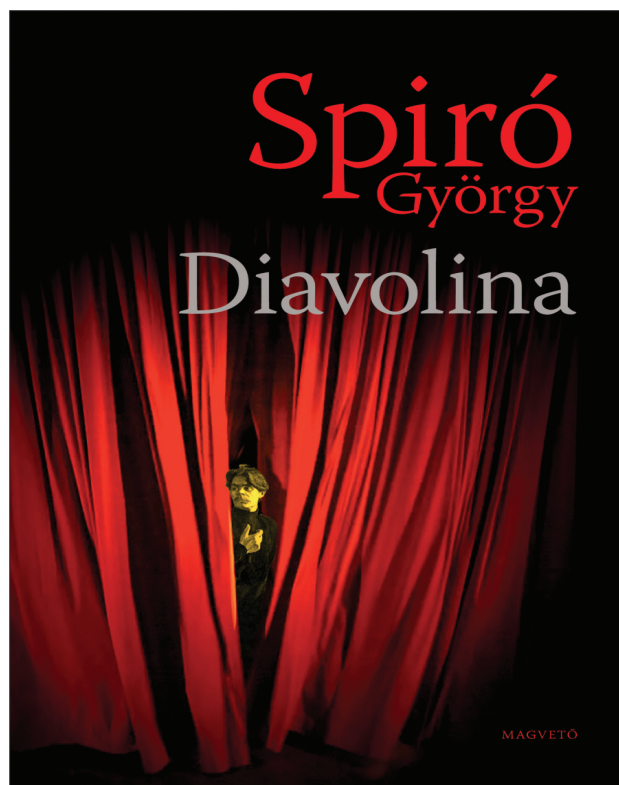
„Minden jó történet abszurd”

Spiró György íróval Bán Magda beszélget

„Arra való az irodalom, hogy ne érezzük magunkat magányosnak, és megtapasztaljuk azt a sokszor keserű, de alapvetően mégis felemelő érzést, hogy olyan szörnyű helyzetben, mint amelyben most éppen vagyunk, voltak már mások is; amint ezt megérezzük, helyzetünk máris kevésbé reménytelen.”

Spiró György: *Magtár*

Két könyved is megjelenik az idei könyvhéten: Drámáid VI. kötete (Scolar Kiadó) és a *Diavolina* című kisregény (Magvető Kiadó), stílusosan poveszty, hiszen Makszim Gorkij életének harmincnégy évét mondja el, 1902-től 1936-ig, haláláig. Ha megengeded, e három mű történeti korában visszafelé haladva, a *Helló, doktor Mengele* című darabot 2013-ban írtad, és egy abszurd történetet írsz meg, amely egy kiváló magyar író, Bernáth Sándor kálváriáját meséli el a 20. század közepén. A másik darab 2002-ben született, a Pesti Színház mutatta be és azóta is játsszák, most a Rózsavölgyi Szalonban, ez az *Elsötétítés*. Igazi kamaradarab, 1941-ben játszódik, a harmadik zsidótörvény bevezetésekor. Mondhatom, épp ésszel ez is elképesztő helyzet. A Magvetőnél megjelenő könyved a

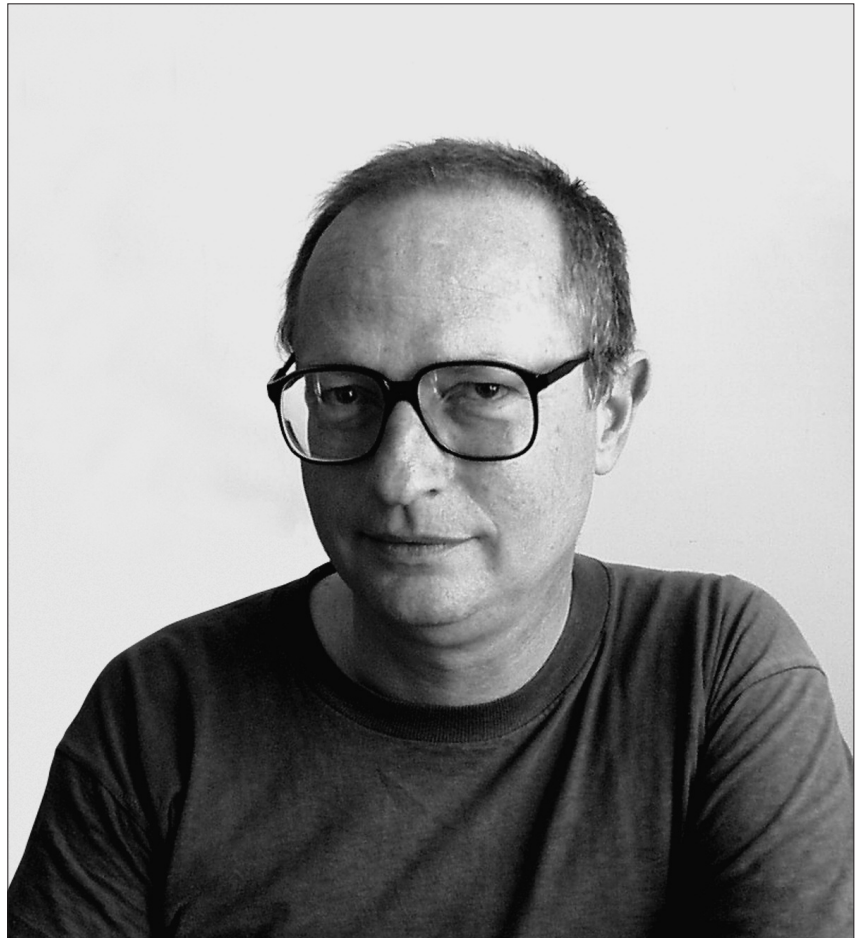
Diavolina, így becézték Lipát, aki beleszeretett Gorkijba és vele maradt haláláig. Ő a tükör, amiben láthatjuk a kor szinte minden hírességét, politikusokat, írókat, hercegeket és kémeket.

Egy műnek az emlékezetes történet a lényege, azt pedig minél vonzóbban és érdekesebben kell elmesélni. A mesélés sikere attól függ, képes-e a szerző olyan szempontot, olyan perspektívát találni, ahonnét nézve a kaotikus események valamiféle rendbe szervezhetőek. Fontos, hogy a történetet érzelmileg is átélje az olvasó, így alapvető fontosságú, hogy a műben legyen kivel azonosulnia. Ez az illető hol egy főszereplő, hol egy mellékszereplő, hol a szerző maga, amennyiben a szöve-

gelése az olvasónak tetszik, vagy pedig valaki, aki a történetet elmeséli, és közben tárul fel a lelke. Ebben a regényben a mesélőnek szántam ezt a szerepet. Az ő szemével igyekszem láttatni a cári Oroszországot és a Szovjetuniót, mindenekelőtt pedig a főszereplőt. Arra törekedtem, hogy azok a szövegek, amelyeket tőle, a cselédből lett orvosnőtől még 1936-ban lejegyeztek, én pedig lefordítottam, semmiben sem különbözzenek azoktól a szövegektől, amelyeket én adok a szájába, illetve a tolla alá. Kérdezgettem előolvasóimat, látnak-e valamilyen különbséget, és sejtik-e, melyek lehetnek Lipa eredeti mondatai. Nem tudták, és nem láttak törést. Néhányuknak megmutattam Lipa fényképeit, mindenki azt mondta, hogy intelligens arca van. Izgalmasnak tartom, ha egy embert úgy ismerhet meg az olvasó, hogy a szerző által nincs lefestve. Más perspektívákkal is kísérleteztem, másik, történetesen férfi mesélővel, egyes szám harmadik személyű, mindentudó szerzővel, és Lipa perspektívájából is háromszor írtam meg ezt a történetet. A korszaknak minél kevesebb szereplőjét tettem bele a regénybe, számtalan nevet kidobáltam, így is maradtak elegenden.

*Azt mondtad, éppen a **Helló, doktor Mengele** című darabodról beszélve, hogy struktúrákban gondolkazol. Hozzá teszem, hogy Te szövegstruktúrákról beszéltél akkor, de ha társadalmi struktúrákról beszélünk, struktúrák kontra személyiség, vagy struktúrákba kényszerített személyiségek – magatartása érdekel a legjobban. Így ez a mű éppen beleillik az általad épített sorba: **Ikszek, Jégmadár, Fogság**, hogy csak néhányat említsek. Jól gondolom?*

Társadalmi struktúrákról beszélek, a modern társadalom működéséről, amelyben élnem adatott, és amelyet archaikus hagyományok és sok tízezer éves lelki mechanizmusok hatnak át. Sokféle változatban történik újra

meg újra valami hasonló. Minden korban kissé más arcát mutatja meg az ember, de az emberáldozás változatlanul folyik, a vallásosság pedig ideológiákban és politikai tényezőkben való vakhitté változik. Jó üzlet a rablás és a gyilkolás, ideológiailag pedig ugyanúgy meg lehet indokolni, mint valamely vallás nevében. Ez így azonban túlságosan általános. Az irodalom éppen arra való, hogy konkrét esetek felhasználásával mindezt érzékletesen és érzelmekre hatóan meg lehessen mutatni. Minden jó történet abszurd és elképesztő. Ha nem az író koholja, hanem megtörtént esetet használ fel, esélye lehet arra, hogy túlzás, hamisítás, mellébeszélés nélkül beszéljen arról, ami lényeges. Ez azonban csak esély. A megformálás alól semmi sem menti fel a szerzőt. A legjobb történet is érdektelenné válik, ha rosszul van megírva.

A megformálás akkor emlékezetes, ha nem tucatarú. Szélsőséges forma illik a szélsőséges történethez, de a szerző soha nem tudhatja előre, milyen lesz ez a forma.

A megmunkálás során sok meglepetés éri az embert; ez az írás jutalma voltaképpen.

Díszvendégség Göteborgban

Szorosabb és hatékonyabb együttműködést kíván kialakítani a Balassi Intézet a hazai kulturális intézményekkel, köztük a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésével is. Hammerstein Judit főigazgatót Lafferton Kálmán kérdezi a várható változásokról.

Milyen, a könyvszakmát is érintő változások várhatók a Balassi Intézet működésében az ideitől, arra is tekintettel, hogy az intézet felügyelete 2014-ben a külügyi tárcához került?

Miként és mekkora anyagi támogatással folytatódik a 2012-ben indult Publishing Hungary program?

A Balassi Intézet számít-e, s ha igen, milyen formában, milyen területeken a magyar könyvkiadókat tömörítő Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése együttműködésére a Publishing Hungary programban?

Az ideitől mely nemzetközi könyvvásárokon mutatkozik be a magyar könyvkultúra, hol leszünk díszvendég ország, kik fogják képviselni hazánkat és milyen újdonságokra számíthatunk?

Valójában nincs változás, vagy ha igen, akkor az minden bizonnyal nem érinti a könyvszakmát. Továbbra is azt gondoljuk, és az előző három év tapasztalatai megerősítenek ebben, hogy a Balassi Intézet lebonyolításában működő Publishing Hungary program hatékony módon tudja képviselni a magyar irodalom külföldi népszerűsítésének ügyét. Természetesen az első hároméves ciklusnak vannak tanulságai is, melyeket a jövőben próbálunk szem előtt tartani.

A program 2015-ben, a korábbi évek gyakorlatához hasonlóan, ismét évi 100 millió forintos keretből gazdálkodik. A korábban említett tanulságok kapcsán idén két dolgon is változtattunk: igyekeztünk jóval szorosabb és hatékonyabb együttműködést kialakítani az érintett könyvszakmai szervezetekkel, így a programot felügyelő kuratóriumba minden írószervezet, a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése, de még az Írók Boltja képviselőjét is meghívtuk. A másik fontos tapasztalat az volt, hogy ebből az összegből csak korlátozott számú, mindenképp évi tíznél kevesebb megjelenés valósítható meg színvonalasan. 2015-ös programunkat már ennek szellemében alakítottuk ki.

Jelenleg épp egy együttműködési megállapodáson dolgozunk, amelynek megkötése a közeljövőben várható a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésével. A sarokpontokat közösen jelöltük ki, és alapvetően a célokban is egyetértünk. A jó kapcsolat első bizonyítéka az ideitől budapesti könyvfesztiválos együttműködés volt, amelynek jegyében részben a Publishing Hungary program finanszírozta a kínai standot a Millenárison, cserébe a jövő évi pekingi könyvvásáron a kínai féltől jelentős engedményekre számíthatunk egy komolyabb bemutatkozás esetén. Támogatjuk, hogy a MKKE magyar könyvpiacot bemutató kiadványa, a Bookmarket in Hungary frissített formában megjelenhessen, és minél szélesebb körben eljusson külföldön az érdeklődő szakmabeliekhez.

Februárban – a jövő évi díszvendégséget előkészítendő – 27 nm-es standon állítottunk ki Tajpejben, elsősorban angol nyelvű szépirodalmat és ismeretterjesztő könyveket, valamint gyerekirodalmat. Márciusban hagyományosan a lipcsei könyvvásáron vettünk részt, ahol Barnás Ferenc *A kilencedik* és Kiss Noémi *Rongyos ékszerdoboz* című műveit mutattuk be német nyelven a szerzők jelenlétében, mindkét programot nagy érdeklődés kísérte. Minden évben standot állítunk a budapesti könyvfesztiválon, így történt ez idén áprilisban is. Májusban pedig a tavalyi, igen sikeres prágai díszvendégség „levezetéseként” szerepeltünk egy kisebb összeállítással a cseh fővárosban. 2016-ban Varsóban lesz díszvendég Magyarország, mindamelllett

Publishing Hungary

épp ez az esemény nyitja majd meg a jövő évi lengyelországi kulturális magyar évadot. Ennek bejelentésére került most sor a vásár megnyitóján, de bemutattuk Darvasi László, a vásárra megjelent *Virágzabálók* című művét is. Folytatódik a *Donau Lounge*, a bécsi Collegium Hungaricum által kezdeményezett program is, mely a Duna-menti országok irodalmának bemutatásával irodalmi párbeszédet kezdeményez ezen országok írói, szerzői között. A tavalyihoz hasonlóan a *Donau Lounge* színpada ismét több helyszínen is jelen lesz így. Az őszi „szezonzon” legfontosabb vására feltétlenül a frankfurti, amelyen idén a MKKE-vel közösen veszünk részt.

2015-ben Magyarország egyetlen helyszínen, a svédországi Göteborgban lesz díszvendég. Az előző három éves sikeres részvételt követően kaptuk a meghívást, amely Európa egyik legdinamikusabban fejlődő, leginkább az északi országok kiemelt eseményének számító könyvvásárára szól. A programban elsősorban szemináriumi beszélgetések, könyvbemutatók, dedikálások szerepelnek, de az irodalmi megjelenésen túl fotókiállítások, filmvetítések és zenei program is található a kínálatban. Göteborgban az eddigi legnépesebb íródelegáció képviseli majd hazánkat: Jókai Anna, Esterházy Péter, Bodor Ádám, Szőcs Géza, Tóth Krisztina, Berg Judit, Kukorelly Endre, Szécsi Noémi, Krusovszky Dénes, Kiss Judit Ágnes, Varró Dániel, Vincze Ferenc. A vásárra jelenik meg svédül Esterházy Péter *Egyszerű történet vessző száz oldal – A Márk-változat* című műve, Tóth Krisztina *Pixel* című novellafüzére, Szőcs Géza *Ha polip szuszog Kolozsvárott* című kötete, valamint egy-egy versválogatás Kiss Judit Ágnestől, Varró Dánieltől és Krusovszky Dénestől.

Milyen kommunikációs stratégiával, milyen kiadványok megjelenítésével kívánják a Publishing Hungary program minél sikeresebb megvalósulását elérni?

Kommunikációs stratégiánk két célkitűzést igyekszik megvalósítani: egyrészt el kell érniük, hogy az adott országban, ahol részt veszünk egy könyvvásáron vagy irodalmi fesztiválon, a bemutatott szerzők minél nagyobb nyilvánosságot kapjanak, minél többen látogassanak el programjainkra. Ebben óriási segítséget nyújtanak külföldi magyar intézeteink, amelyek kapcsolathálójuk és nyelvtudásuk révén sokkal hatékonyabban tudják elérni a külhoni olvasókat.

Ugyancsak kivételes lehetőséget jelentenek a díszvendégségek. Nemcsak a magyar irodalom, hanem a széles értelemben vett magyar kultúra bemutatkozásának teremtenek platformot. A göteborgi vásár kommunikációs stratégiájának részeként például szemináriumi programfüzetünk hatvanezer példányban jut el a svéd közönséghez.

Másrészt nagyon fontosnak tartjuk, hogy a Publishing Hungary programról idehaza is értesüljenek az olvasók és az érdeklődők, többek között ez az interjú is ezt a célt szolgálja. Továbbá minden évben készül egy angol nyelvű ajánló kiadvány, amely a frissen megjelent magyar szépirodalomból nyújt aktuális válogatást elsősorban a külföldi kiadók számára. Amennyire a finanszírozási korlátaink engedik, tervezzük a hatékonyabb online kommunikációt és a közösségi média intenzívebb használatát is.

Fotó: MTI, Kovács ATTILA

Könyvünnepek és hétköznapok

Szépírók Társasága

Mészáros Sándor

Milyen fontos könyvekkel készülnek a Könyvhétre?

A listák alapján megsaccolhatók a sztárkönyvek, másrészt nem sport-szerű olvasatlanul beszélni művekről. Legjobban saját kiadómat, a Kalligramot ismerem, több mint 15 könyvből nem könnyű kiemelni, de ha mégis, akkor talán Schein Gábor *Svéd* című regénye, és Györe Balázs *Halálom után eltüzeln!* című anyakönyve kaphatja a legtöbb figyelmet.

A Szépírók Társasága sokféle programot szervez itthon és határainkon túl...

Ez természetes, évek óta így történik. Minden kortárs irodalom meg kell teremtsen a maga olvasóközönségét. Az elmúlt tíz évben a legszerencsésebb vállalkozásunk az olvasókkal való találkozás volt. Rengeteg helyszínre mennek el szerzőink, bejáratott

A könyvhét programjait a négy írószervezet, a Magyar Írószövetség, a Szépírók Társasága, a FISZ és a JAK súlygyen alapján hozza létre. A két legnagyobb írószervezet elnökét kérdeztük az ünnepekről és a hétköznapokról.

helyek a Váradai törzsasztal például, de van Veszprémben is ilyen, Marosvásárhelyen, Székelyudvarhelyen, Dunaszerdahelyen, vagy Pozsonyban. Fenyegető helyzet áll elő a pénztámogatás folyamatos kivonásával, de ezzel nem az irodalmat és az írókat, hanem az olvasókat büntetik. Az olvasáskultúra hanyatlásához vezet, hogy a könyvterjesztés az eladható sztárkönyveket favorizálja, és kisteret ad a kortárs irodalomnak, a könyvtárprogramnak. A médiában is erőteljesen háttérbe szorult az irodalom, ugyanígy a leglátogatottabb internetes portálokon a legkevésbé van szó művészetekről, könyvekről. A Könyvhét valóban egyedülálló, ha meg ezt a 4-5 napot nézzük, túl szép és túl látványos, de mi van a hétköznapokon? A szerző-mű-befogadó háromszögében az elmúlt 25 évben különösen a befogadókkal keveset törődtek.

Tetszik a videovers kezdeményezésük!

Az irodalomnak újra és újra ki kell találnia önmagát, de ennél sokkal

találékonyabbnak kéne lenni. Aztán itt van például a slam poetry, az elmúlt öt év nagy divathulláma – mekkora olvasóközönséget teremtett! Az internet végtelen tér, mégis a működő, ismertebb irodalmi portálok látogatottsága igen kicsi lett, mert arra nincs pénz, hogy ismertté tegyék. Másrészt megjeleni rang egy adott lapban vagy kiadónál, ahol van szöveggondozás, szerkesztés, míg az interneten a kiváló és a talmi egymás mellé kerül. Pont itt volna szükség a „vesefunkcióra”, a kiválasztásra, – ki végzi el az olvasó orientálását? Az értelmezés játéka nélkül nincs kultúra. A rendszeres kritika fóruma mind a nyomtatott sajtóból mind a legkülönbélebb portálokról egyre inkább eltűnik.

Vannak-e aktuális ügyek-bajok a Szépíróknál?

Hogyne lennének, állandóan, mint minden szervezetnél! Évről-évre csökken a szervezetek működésére fordítandó támogatás, és ez nagyon beszorítja a lehetőségeinket; tudjuk-e például „A könyv utóélete” sorozatot

folytatni. Egyébként a Szépíróknak még irodája sincsen, ami teljesen „normális”, mert az is rengeteg pénzt jelentene. Láthatóan a kultúrpolitikának teljesen lényegtelen az irodalom. A komplex rendszer – a szövegek, könyvek megírása, értelmezése, kritika, fórumok –, ami által a modern irodalom létezik, folyamatos lesuvadása történt. Az elmúlt harminc évben kialakult értő olvasó-, és kultúrafogyasztó közönség jelentős része elszegényedett, a meggazdagodott réteg pedig tüntetően elfordul a kultúrától, tisztelet a kivételeknek. A sznobizmust egyáltalán nem becsülém le, de nincs egy mintaadó réteg különösen a kultúrafogyasztást illetően. Konkrét példát is mondhatok, minősítés nélkül: a 90-es években a parlamenti képviselők közül 8-10 is megjelent a könyvhéten és vásároltak könyveket, az elmúlt évekre 2-3-ra fogyatkozott a számuk. Kivéve, ha egy politikusként könyve jelenik meg és reklámnak használja a könyvheti dedikálást. Ugyanígy igaz ez más eliteknek a könyvekhez, kultúrához való viszonyát illetően.

Magyar Írószövetség Szentmártoni János

Immár ötödik éve irányítja a Magyar Írószövetség munkáját. Egy interjúban azt nyilatkozta, ahogy végigtekint az életén, valamiért mindig úgy alakult, hogy nagyobb energiát

mozgósított közösségeikért, mint a saját alkotói karrierje érdekében.

Hogyan készül az Írószövetség a könyvheti eseményekre?

Az Ünnepi Könyvhét elsősorban a könyvkiadók és az alkotók ünnepe, de idén a MKKE vezetése úgy döntött, hogy a színpadi beszélgetések, bemutatók szerkesztését az irodalmi szervezetekre bízta. Így mi a vasárnapot kaptuk. Nehéz lesz, mert kétszer-háromszor annyi könyvet mutatnánk be szívünk szerint, mint amennyi belefér majd a műsoridőbe. A moderálásra profi rádióriportereket kértünk fel, Lázár Balázs és Tallián Mariann színművészek pedig majd a művek illusztrálásában segítenek.

Milyen fontosabb rendezvényeket, kiemelt programokat terveznek?

Hangsúlyt inkább a minél több bemutatkozásra fektetünk, közönségcsalogató produkciókkal nem kívánjuk az írók idejét kurtítani. Délelőtt és délután is egy-egy órát átengedtünk a Magyar Művészeti Akadémiának, amikor is kiváló határon túli alkotók lesznek a színpadon, akiknek egyébként gálája is zajlik aznap a Vigadóban. Új kötetrel jelentkezik a könyvhétre mások mellett Ágh István, Csukás István, Juhász Ferenc, Mezey Katalin, Oláh János, Tornai József, Tózsér Árpád, Szörényi László, Zalán Tibor... – őket mindenképp szeretnénk megszólítani. De felhívnám a figyelmet a 90 éve született Nagy László ifjúságnak írt *Csodafiú-szarvasára* és Illyés Gyula *Magyarok*-jára, amelyek hosszú idő után most látnak újra napvilágot a Magyar Naplónál, a Napkút mestersorozatában megjelenő Lázár Ervin-émlékönyvre, a Péter Pál Kiadó Dsidalbumára, a legendás könyvkiadó, Püski Sándor életét feldolgozó doku-

mentumgyűjteményre, vagy épp a Széphalomnál megjelenő Marsall László-kötetre, amely a költő kiadatlan verseit gyűjti csokorba. Az esti Kaláka-koncert előtt a Furcsa Vendég zenekar lép majd fel, amelynek én írom a szövegeit.

Már lehet jelentkezni a 43. Tokaji Írótáborra, amelynek „Nemzeti kultúra és mítosz a globális átalakulás korszakában” a témája. Kifejtené egy kicsit bővebben, hogy ez mit jelent?

Olyan kérdésekre keressük majd a választ a lehető legtöbb aspektusból, hogy miképp kell és lehet megőrizni és átörökíteni kulturális hagyományainkat a radikálisan átrendeződő Európa térképén, a legújabb kori népvándorlás kaotikus korában, a határokat nem ismerő gazdasági átrendeződés és az alapvetően arctalan digitális világ virtuális terében.

Aktuális feladatként említette a székház felújítását és az irodalmi kávéház újraindítását. Hol tart most ez a kezdeményezés?

Előtte megnyugtatóan rendezni kell az egész jogi környezetét. Sajnos ez még mindig folyamatban van.

Milyen tennivalóról, célkitűzésről tudhatunk még?

A hagyományos programjaink és a reformok tovább vitele mellett túl sok nagy fába nem vágnám a fejszém. Jövő év végéig mindenképp szeretném beindítani portálunkon az 1956-os virtuális emlékszobát dokumentumokkal, képekkel, irodalmi alkotásokkal, visszaemlékezésekkel, hanganyagokkal, hogy a világ bármelyik pontján élő magyar olvasó tájékozódhasson arról, milyen fontos szerepet játszott a forradalomban a magyar író-társadalom és a Magyar Írószövetség.

**Az interjúkat
Szepesi Dóra készítette**

Ambrus Lajos

Lugas 4.

Pomona Hungarica

Kortárs Kiadó, 160 oldal, 3500 Ft

A negyedik Lugas-kötet fekszik a kedves olvasó előtt az előző három után (1. *Lugas*; 2. *Lugas – more patrio* (Ősi erkölcs, vagy talán Atyai örökség?); 3. *Lugas – tertium datur* (Harmadik osztás; leosztás?; lehetőség?); 4. *Lugas – Pomona Hungarica* – Magyar Gyümölcskertek Istenasszonya.

Ambrus az a kortárs író, akit az ember csak bizonyos önvédelmi rutinok beüzemelése után olvas. A földközlemből származó magyar (egyszerűbben: parasztyerek), marha könnyen kedvet kap, hogy érezze a kapa nyelét, hogy festőlétrán billegve almafát metsszen, hogy első hajnali útja a veteményesbe vezesse, ellenőrizze az idei első borsót. A meghasadt lelket kerülendő az olvasó íróasztalához hurkolja magát bokánál, nehogy felugorva kaszát keressen belé nagy magyar hajnalba, hogy harmatos, zsenge lucernát vágjon a nyulaknak (nyula sincs, lucernája se, kaszája pedig végképp, ebből a hasadó lélek, ettől hasad).

Ambrus Lajos az a kortárs magyar író, akit akkor is jó olvasni, amikor semmit nem. Szövegeiből egyszerre árad a földszag és a vén könyvek, a hátsó pol-

Lugas 4. Kertek

Onagy Zoltán könyvajánlója

cokról rég előkerült tudástárok illata. Ambrus olyan mennyiségű információval bír és ebből olyan mennyiséget halmoz fel esszéiben, ha annak alkalmanként csak a negyedét jegyezi meg az ember, már annyival éppen elég a dolga, hogy rendezze, de már annyitól boldog (aki hajlamos a boldogságra).

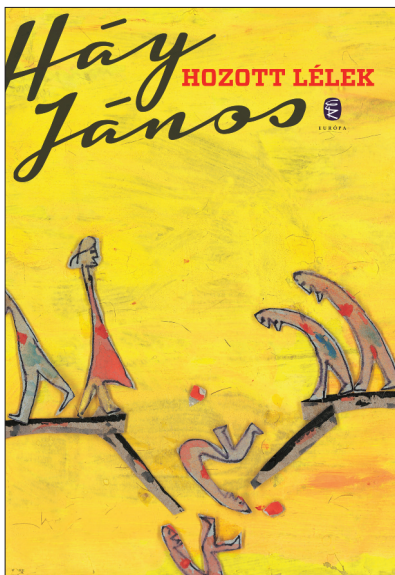
Ambrus az a kortárs magyar író, aki tudja, és előlött soha nem nyit vitát, hogy nem csak az ember történelme történelem, a föld történelme is, ami minimum olyan bonyolult, mint a rajta, belőle élő emberé. Ha nem bonyolultabb. Amint az olvasó felfogja, könnyedén vándorol vele a középkori francia királyi udvar legendáitól a görög szőlőtermesztésen át a római dőzs-ig, Erdély újkori kis- és nagykertjeiig, hogy nem kap izomlázat.

Ambrus olyan kortárs író, aki a sajátágosan egyesített logika mentén építi újjá a klasszikus esszé műfaját. Párhuzamos, hasonló súlyú tételként jeleníti meg, tematizálja a hagyományos irodalom, történelem, társadalomismeret, etika, pszichológia tárgyköröket, ugyanakkor soha nem hagyja személyes megjegyzés nélkül, ha vala-

mi a megszokottnál nagyobbat üt, mélyebbre szúr – hogy ne maradjon kétség az olvasóban, honnanfelől szemléli a vizsgálandó tárgyat.

Géczi János mondja halkán egy interjúban a kérdésre, hogy mikor lehet zárni a végtelen nagyesszét: „mindent el kell mondani, kényelmesen, érthetően és lassan, úgy, ahogy az emberi tudatot a mi kortársi kevés ismeretünkkel jellemezzük, elfeledkezve a környezeti kényszerekről, mégis infernálisan, akként, ahogy élnünk adatott. Ambrusnál látjuk ezt a módszeres tarackásást, ahogy kinyúl a malaclopó alól a végtelenbe, és a maga rövid emberi karjával mindent besöpörne a Lugasba, ami különlegességet, csodát ők ketten: a természet, és az utolérhetetlen ötletgazda-ember nagy jókedvében alkotott, majd hagyott veszni.

Negyvenhat esszé a negyedik Lugas-kötetben, a Magyar gyümölcskertek Istenasszonyában. Ha csak munkanapokon olvasunk el egyet-egyét ébredés után, két hónapra megoldva a napkezdés természetes öröme.

Háy János

Hozott lélek

Európa Kiadó, 379 oldal, 3490 Ft

Keserű világlátás súlyos epikai tömbjéről pattintja le a kötet novelláit a szerző vésője, de ettől a hatalmas kődarab nem lesz kisebb. A lesújtó tapasztalatok, melyek az érzelmi kapcsolatok, az emberi sors drámáiból fakadnak, mind sötétebb képet vetítenek elénk. Az öt ciklus fejezetcímek helyett a pokolra szállás stációinak fekete–sárga–vörös borítórajzát is készítő Háy János jellegzetes szomorúmanóitól kap jelölést. Egy, két, három, négy, öt parányi pária – s mintha csak róluk íródna a magányvermek, érzelmi csapdák, szerelmi csalódások, nemzedéki konfliktusok, időskori zsákutcák megrázó, részint egymás variációiként olvasható rövidtörténetei. Háromszáz oldalnyi bugyor a *Hozott lélek*, s nem könnyen eldönthető kérdés, kinek a szabóságában fazonírozzák ilyen majdnem-egyformán elfuseráltra az emberanyagot. Mert Fennvaló a mennyei magasból nem vigyázza a rendre kisikló lépéseket.

Ha azonban valaki közelebb hajol a picit, kar nélküli rajzolt figurákhoz és az elbeszélésekbe írt, vergődő karakterekhez, torzó létük szálnalmassága

Akárki, bárki

Tarján Tamás könyvajánlója

mellett a groteszkumot is érzékeli meggörnyedéseikben, töpörödésükben, tanácstalan hullásukban. Háy nem fogy ki a „kis tragédiák” feljegyzéséből. A javát tekintve egyenesen magas prózaszínvonal hátsó vonalában tematikus és stílári ismétléseket is elúsztat, de páratlan erénye, hogy előadásmódjában – főleg a nyelvtanilag sokszor szándékosan koccanásos, zeneiségében fel-le csapó megfogalmazás, akár csupán a szokatlan szóegybeírások (*szákolbászok*, *egybuszon*, *orvosnadrág* stb.) révén – a tragikum rátalál a komikumra is. Komplementer színei egymásnak.

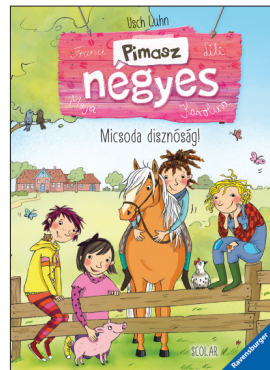
Megannyi akárki szerepel e lapon. Nem, nem is akárki, hiszen a késő középkori *Jedermann*, *Everyman* morálitás-hagyomány, élet-halál számadás még formátummal bírt: ismeretlen. Mára az Akárki helyébe a bárki sodródott. Olykor a szó szoros értelmében: „Az a ház, ha bárkinek beszéltek róla, azt jelentette ennek a bárkinek, hogy ők sikeres életet élnek, mert minden bárki csak erre a működésre tud figyelni...” (*A balatoni ház*). Bárkivel megeshet, amit bárki egy

másik bárkivel próbál vagy nem próbál (mindenképp hiábavalóan) megosztani. Ám ennek a legtöbbször kisszerű, előre látható, sőt mintakövető balsiker-tömegnek humora is pezseg, még ha fekete is.

Háy nem egy ízben klasszikus és modernebb mesék transzponálásával enyhíti a fojtogató összképet. A mese az a műfaj, melyben a kizökent világrend kalandok, próbatételek, csodák nyomán helyébe toldódik, harmonikus állapotába. A *Hozott lélek*ben a mese már-már megcsúfolva pislákol. Olyan hosszú árnyak tövében, mint az újabb magyar novellatermés legjobbjai közé tartozó (színmű-változatban szintén sikeres) *A Gézagyerek*, *A Herner Ferike faterja*, vagy a másként kitűnő *Apa lánya*, *A lány, aki hozott lélekből dolgozott*, *Két összeillő ember*, *Elem*, s a fonáknak is a fonákjára kiránduló *Alkalmom szüli*. A tulajdonnevek nem önmagukban jelölnek személyt, az általánosító megnevezések – lány, anya, papi; néni és bácsi: talán feleség és férj, nővér és fivér – maguk is a bárki felé mozdulnak.

Elsőrangú könyv, bárki olvassa.

SCOLAR Gyerekkönyvek

A Könyvhétrel együtt tartják immár 14. éve a Gyerekkönyvnapokat. E területen is nagy a konkurencia, számtalan kiadó kínálja különféle minőségben tradicionális és új stílusú portékáját. „A család kiadója” tavasi kínálatából ezért a kisebbeknek, illetve a fiatalabb olvasóknak szánt újdonságokat szemléljük, hiszen e területre is kiemelt figyelmet fordít a Scolar.

Kínálatukból a Ravensburger könyvek úgy tartalmukban, mint minőségükben külön kategóriát jelentenek a hazai piacon, ahogy a szakmában mondják: „Ezek a Mercédeszek”.

A kedvelt sorozatokon túl (Mit? Miért? Hogyan?; Scolar Mini; Idődetektívek) két újjal jelentkeznek. Hétéves kortól ajánlott olvasmány a Pimasz négyes, a sorozat csajbandája az első két kötetben mutatkozik be: Csajbanda a Csillag-tanyán; Micsoda disznóság!

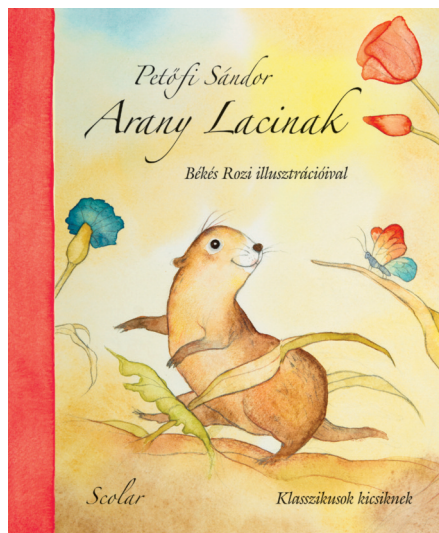
A Csillag-tanyán vakációzó lányok olvasmányos, vicces kalandjai hamar a gyerekek és szüleik kedvence lesz.

A kivágható, ragasztható, színezhető, megfejtethető könyvek a gyerekek kedvencei. A Mit? Miért? Hogyan? sorozat kihajtogatós könyvei mellett ezzel a sorozattal jelennek a foglalkoztatók, melyekből közkedvelt, és a gyerekek számára örökzöld témákat dolgoznak fel úgy mint: Dinoszauruszok és a Lovak.

Nem maradnak új kalandok nélkül a korábbi sorozatok olvasói sem. A Scolar Mini sorozat kisövodásoknak szánt kihajtogatós kötetei: Fogmosás és pisilés (a sorozat 31. kötete), Állatsimogató (32), Traktorok (33).

A nagyobb óvodásoknak, kisiskolásoknak készült szintén kihajtogatós ablakokkal, a Fedezd fel az erdőt!, amelyik a Mit? Miért? Hogyan? „szakkönyvek” 40. (!) címe.

Az Idődetektívek sorozatban új témában nyomoznak, 17. kötete a Mozart és a

kottatolvajok, melyben az Árnyak Fejedelmének cselszövését akadályozzák meg a kis nyomozók Bécsben, 1768-ban...

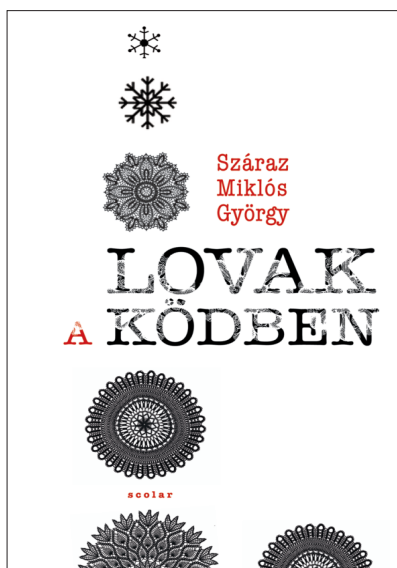
Ezeket túl is sorozatban jönnek a szebbnél-szebb könyvek. A sorozat itt nemcsak egymás utánit jelent, hanem újak indítását, korábbiak folytatását is. Ilyen a sorozatfolytatás Békés Rozi elbűvölő grafikáival a hazai gyerekirodalom klasszikusai. Harmadik kötetként Petőfi Sándor szívmengető verse 1847-es szalontai látogatása alkalmával szólítja meg Arany János akkor hároméves fiát. Gyerekirodalmunk egyik nagy klasszikusában Petőfi az izgó-mozgó kisgyermeket egy mesével köti le, melynek virtuóz ritmusa és rímei, sodró lendülete ugyanolyan élvezhetővé teszik ma is, mint száz éve – nem véletlen, hogy sok iskolában kötelező memoriter is. Az Arany Lacinak kötetet József Attila Csozogi, az öreg suszter, és Móra Ferenc A didergő király előzte meg.

A kisgyerekek körében elért hazai siker után angol nyelven is kiadták a két kiváló festőművész Barabás Zsófia és Moizer Zsuzsa Mindenki tud rajzolni című kötetét.

Az Everyone Can Draw megjelenését a múlt évi Franciaországbeli kiadás előzte meg.

A könyvhétre készül el Arthur Madsen Five 2 – Shamala bosszúja című könyve. A kamaszok rajongtak az első kötetért. A második részben folytatódik az öt gyerek története: bár a medált biztonságba helyezték, útjukat titkok és cselszövések keresztezik. Kalandjaik során vajon kiállják a barátság próbáját, és meghiúsítják Shamala királynő cselszövéseit?

A kínálat alapján a Scolar felkészült a Gyerekkönyvnapokra.

Minden üres

Száraz Miklós Györggyel Ayhan Gökhan beszélget

A Lovak a ködben 2001-ben jelent meg először. Miért lett aktuális a regény újbóli kiadása?

2001-ben, a Magyar Könyvklub fénykorában jelent meg a regény, és hamar elfogyott, pedig több utánnomása is volt. Úgy nyolc-kilenc éve kérte a második kiadás jogát a Helikon, aztán meg az Alexandra, de akkoriban más terveim voltak, azt mondtam, inkább majd akkor, ha befejeztem azokat a munkákat, amiken éppen dolgozom. Most viszont kifejezetten örülök az új kiadásnak.

Az írói fejlődés és tapasztalat – 14 év nem kevés idő – segítette a „javítás” során? Miket javított a könyv második kiadásában?

Ma nem így írnám meg ezt a könyvet, de csak azért nem, mert ma nem is tudnám így írni. Az viszont eszembe sem jutott, hogy átírom. Ez így van kész. Ez a könyv ez. Az sem fordult meg a fejemben, hogy a cselekményen, a szereplőkön változtassak. *A Lovak a ködben* egy mesefolyam. Szövegtenger. Burjánzó, barokkos próza. Tele szabadjára engedett indulatokkal, érzelmekkel. Van, aki imádjá, s van, akinek ez sok. A javítás annyit jelent, hogy itt-ott óvatosan visszanyestem a szövegből. Az első oldaltól az utolsóig. Ott, ahol a mese előmlő folyóvízei, kanyargó patakjai és

erecskéi mintha pangni látszottak volna. Ahol már talán túl sok volt. Az olvasók észre sem veszik.

A könyvben érzékenyen megjelenik a határon túli kérdéskör. Ma, amikor az autonómia ismét terítéken van, például Erdélyben, mennyire érzi aktuálisnak a könyvet, segíthet-e abban, hogy mi, magyarországiak jobban megértsük a határon kívül élő magyarok életét?

Az autonómiák kérdése örök. Egyetemi, városi, területi, kulturális, egyházi, etnikai autonómiák, decentralizáció, szeparatizmus, szubszidiaritás. Évezredek óta léteznek. Az autonómia a szabadság kérdése. Az önrendelkezés formáiról van szó. A függetlenségről. Az önálló döntéshozás képességéről, jogáról és intézményeiről. Ami akár a törvényesnek nyilvánított, de valójában elfogadhatatlan rend nyomása ellenében is szilárd belső törvényhozás útján alkot szabályt önmagának. Autonómia alatt sokan csak a szabad nyelvhasználatot, identitásvállalást, iskolaválasztást értjük, pedig az autonómiák kérdései mind húsbavágó kérdések voltak és lesznek. Hogyne lenne ennek aktualitása? Az európai és a nemzetközi közösség az embernek emberként kijáró jogok mellett – elméletben

– elkötelezett. Az autonómiák bizonyos formáit mégsem kedveli. Nekünk meg keserű a szánk, mert különböző európai „hiteles mércék” szerint mi idegengyűlölők meg rasszisták vagyunk, miközben a Kárpát-medencében körbepillantva mindenütt és állandóan csorbulnak a jogaink. És ettől persze fikarcnyival sem lesz elviselhetőbb a szegényeink vagy a hazai cigányság helyzete.

„Vagy ha minden ember, a föld minden lakója kitűzte volna a sárga csillagot. Akkor, amikor mindenkinek ki kellett volna tűznie. Vagy legalább mi kitűztük volna.” – írja. Ön szerint kikkel kellene a leginkább szolidaritást vállalnunk ma?

Erre azért nehéz válaszolni, mert ezzel fekszünk, ezzel ébredünk, ezt sulykolják a nap minden percében. „Szeresd a más! Szeresd a bevándorlót! A hontalant! A menekültet!” Üres szavak. Kongnak. „Szeresd felebarátodat! Apádat és anyádat! Szeresd a szegényt, a rászoruló!” Ez is kong. „Szeresd önmagadat!” Minden kong. Tudjuk, hogy mi „ildomos”, mégis minden üres. Pedig amúgy ez mind igaz. De a szeretet nem megy vezényszóra. Az vagy van, vagy nincs. De tanulható. Nem érzelmesség, de feltétlenül figyelem és türelem. Sok idő.

Potozky László

Éles

Magvető Kiadó, 240 oldal, 2990 Ft

Biztos ismerik azt a fajta anekdotázást, amikor a leghitetlenebb történetre is habzó szájjal rátromfol valaki: „az semmi, az egyik haverom...” és az eddignél is meredekebb sztori következik piálós és szexrekordokról, kocsmai verekedésekről.

Ez ugrik be, miközben Potozky László regényét olvasom. Kár, mert az *Éles* sodró, magával ragadó szövegfolyam, már az első oldalakon elkap és nem ereszt. A fiatal erdélyi író tud és szeret is mesélni, – ez már az *Áradat* novelláiból kiderült – új kötetének hőse pedig felkavaró karakter, legalább annyira ellenszenves, mint amennyire érdekes és szájalmas figura. A regény Jan Paulé Sartre és Bret Easton Ellis legszebb hagyományait idézve startol: a mizantróp pszichológus hallgató kurvázással ünnepli születésnapját. Olyan nő kell neki, akit megalázhat, hogy ezzel magát is a mocskokba taszítsa – itt kezdünk, nincs különösebb magyarázat, csak az első döbbenet: hogy juthat el idáig valaki? Az alanyi hang, Potozky érzékletes leírásai fokozzák az indokolatlan durvaság erejét, amit aztán a főhős büntudata, hiányérzete követ. Mondhatni, a nyitó-jelenet az *Éles* csúcspontja, ennél elemibb később sem lesz a regény, ami aztán fokról fokra nyílik meg, villanásnyi képet

Meredek történet

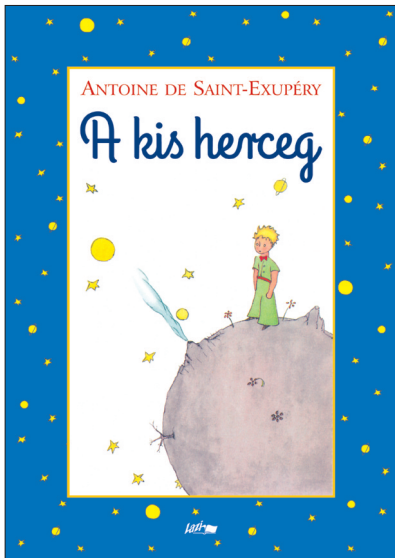
Koncz Tamás könyvajánlója

adva a névtelen hős felszínes családi és baráti kapcsolatairól. A gond csak az, hogy hiába ismerjük meg múltját, a fiú beteges ragaszkodását az első oldalakon felszedett egyetemista prostihoz. A töredékes háttér árnyalja, de nem indokolja a torz személyiséget, pedig a fájdalom okozása és elszenvédeése olyan szerves része a regénynek, ami nem maradhatna magyarázat nélkül.

Potozky László a későbbiekben sem ad sok fogódzót, inkább tovább lendíti történetét. Az *Éles* fikatív – Budapestre, de Kolozsvárra is emlékeztető – városában egymást érik az egyetemista bulik, slam poetry estek, a szereplők pedig egyik berúgástól és alkalmi partnertől a másikig tántorognak a pincekocsmák forgatagában. A szerző valamiért a reálisnál jóval durvább képet fest erről a közegekről. Potozky érezhető indulattal teregeti ki a félvilági értelmiségi kör szennyését, a nagyotmondástól sem riadva vissza. Ha egy nyugdíjas olvassa majd a regényt, joggal aggódhat, hogy éjszakánként a pokol nyílik meg a pesti bulinegyedben. A szerző villamosmegállóban szaró lányokról, testüket összevagdósó és sóval bedörzsölő slam költőkről ír, akik miszlikre zúznak egy egész kocsmát, egy diszkó bemu-

tatásakor pedig szinte teljesen lekoppintja a *Penge* vérben úszó nyitó-jelenetét. Még vadabb fordulatot vesz a kötet, amikor a főhős és barátnője eldönti: rablásokból próbál megélni. Potozky itt már teljesen elrugaszkodik a valóságtól, Bonnie és Clyde-ot farag a két szereplőből, akik minden bűntényt megúsznak. Az egyetemi tanulóiraikról a kötet folyamán szinte alig esik szó, egyszer hangzik el, hogy a pszichológus hallgató vizsgáira készül – és hopp, 100 oldal múlva felveszik a doktori iskolába. Az sem túl hiteles, ha nyomorgó, csótányos albérletben szorongó egyetemista Jameson whiskyt kortyolgat – és folytathatnánk a sort, de minek.

A nagyotmondás kényszere ellaposítja az *Élest*, hiába biztos kézzel írt, lendületes regény. Néha úgy tűnik, a szerző sem tudja, milyen irányba terelje szereplőit, mit kezdjen főhősébe kódolt tehetetlenséggel, helyette újabb és újabb kalandokba hajszolja a fiút. A szem csak ritkán pihenhet meg egy-egy szebb részleten: az egymásba gubózó szerelmesek monoton rituáléin, vagy egy sivár külvárosi hajnal leírásán. A teljes képpel pedig úgy vagyok, mint az öreg székel, akivel unokái megnéztették a *Csillagok háborúját*: „Én ezt bizony nem hiszem.”

Új magyar kis herceg

Ádám Péter műfordítót Ayhan Gökhan kérdezi

Mintha megdőlni látszanának egyes jelentős művek sokáig érvényesnek gondolt fordításai. Eddig Rónay György, a legendás műfordító volt *A kis herceg* magyar hangja. Tulajdonképpen miért kell egy irodalmi művet újrafordítani?

Bár a Rónay-féle fordítás volt az ismertebb, és ez volt a népszerűbb is, létezett másik fordítás is, a Zigány Miklósé, ez 1957-ben jelent meg a Magvetőnél. Egy évre rá, 1958 áprilisában született egy párthatározat. Akkor a pártvezetés úgy határozott, hogy *A kis herceg* nem való a „szocialista ifjúság” kezébe, és ha nem tévedek, azonnal ki is vonták a forgalomból. Jó tíz év kellett, míg rá nem jöttek, hogy a döntés mekkora marhaság volt. A hatvanas évek legvégén aztán a Móra Kiadó végre megkapta az engedélyt a könyv újrakiadására. Aszódi Évának, a Móra szerkesztőjének nem tetszett a Zigány-féle fordítás, száraznak, laposnak tartotta, és Rónay Györgyöt kérte fel a mű újrafordítására (azért őt, mert egyrészt ő már 1945 előtt is fordított Saint-Exupéryt, másrészt akkoriban nagy sikere volt a Grimm-fordításainak). Aztán ez a Rónay-féle fordítás nagyon nagy könyvsiker volt, nem is tudom, máig hány kiadást ért meg, de biztos, hogy nagyon sokat.

Elég az hozzá, hogy a Rónay-

fordítás negyvenöt évvel ezelőtt készült. Sokan valóságos szentségtörésnek tartották, hogy őután újra mertem fordítani, de mentségemre legyen mondva, az utóbbi pár hónapban *A kis herceg*nek még két fordítása született: Takács M. József és Pálfi Ritáé. Ennek a nagy kiadói érdeklődésnek az a magyarázata, hogy 2015. január elsejétől felszabadultak a könyv szerzői jogai.

Hogy miért kell egy könyvet újrafordítani? Egy irodalmi művet, bármilyen remekbe sikerült is a fordítása, általában negyven-ötven évenként szokás újrafordítani. Egyrészt változik a nyelv, másrészt változhat a mű értelmezése, változhat az irodalmi ízlés és nem utolsósorban változhat a fordítás technikája, módszertana, hogyanja is. Míg Rónay György idejében nem nagyon lehetett eltávolodni az eredeti szövegtől, ma sokkal nagyobb a lehetőség az eredeti teljes írói újraalkotásra.

Milyen pontatlanságokat, hibákat fedezett fel a Rónay-féle szövegben?

Rónay György egészen más korban élt. Aki olvasta a naplójegyzeteit, tudja, milyen nagy esemény volt neki egy-egy párizsi utazás. Abban az időben a fordítóknak nem volt – de nem is lehetett – olyan eleven kapcsolatuk a

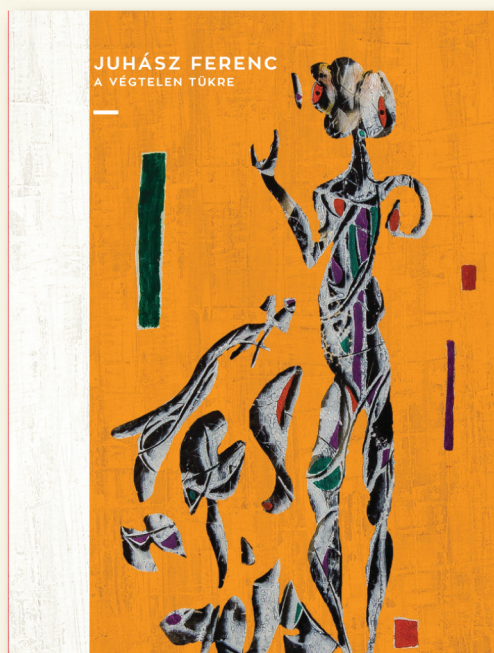
forrásnyelvel, mint ma, amikor már nem kell útlevelért kuncsorogni. Mindig is szerettem a fordításait, nagyon szépek a Maupassant- és Balzac-fordításai is. Attól függetlenül, hogy én is lefordítottam ezt a könyvet, változatlanul nagyra becsülöm a Rónay-féle szöveget: ezért is döntöttem úgy, hogy egy mondatát, tiszteletadás gyanánt, beillesztem az én változatomba.

Mennyire adható vissza a francia szöveg? Volt olyan, amit lehetetlen, vagy magyarul csak megközelítőleg lehetett megfogalmazni?

A kis herceg csak látszatra egyszerű szöveg. Probléma volt például a magázás, ami a magyarban sokkal nehezebb, döcögösebb, mint a franciában. Talán a dialógusok és ezen belül a kis herceg hiteles hangját volt a legnehezebb megtalálni. Hálás is vagyok Kiss Kornéliának, aki nagyon sokat segített a végleges változat kialakításában.

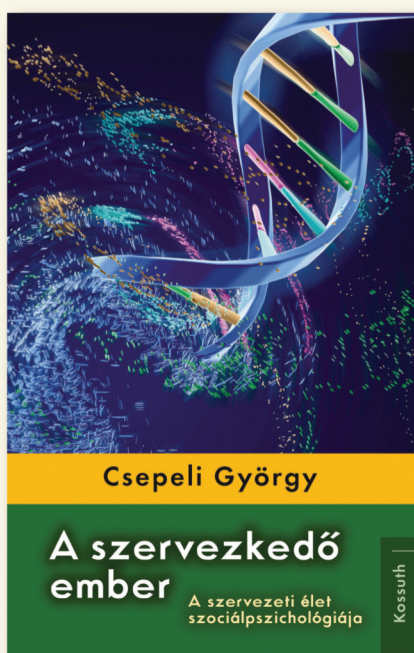
Milyen művek újrafordítását tervezi a továbbiakban?

Ez elsősorban a kiadóktól függ, nem tartozom azok közé a fordítók közé, akiket a kiadók elhalmoznak az ajánlataikkal. Jelenleg még mindig Camus *L'Étranger* című művén dolgozunk Kiss Kornéliával, a második részt októbertől fogja közölni a Nagyvilág.

Juhász Ferenc új kötete összegzés, az élet köszöntése, biztatása, barátok elvesztése és emlékezete, tehát minden, amit a költő lát, hall, érzékel és alkotásaiban visszaad.

160 oldal • **2990 Ft**

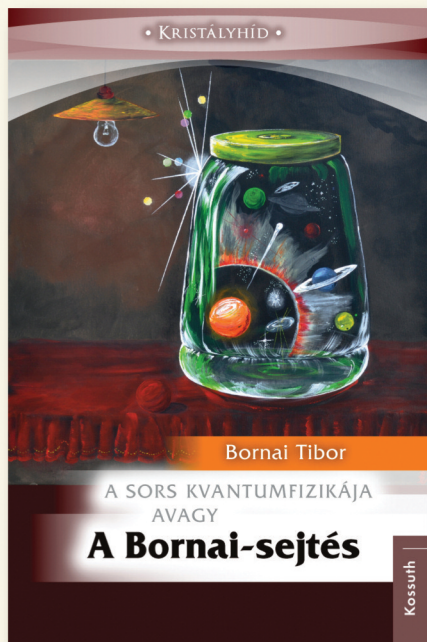
Bevezetés a modern társadalmak működéséhez nélkülözhetetlen szervezetek társadalomlélektanába, különös tekintettel a magyar társadalom realitására.

368 oldal • **3990 Ft**

Időnként horrorba hajló, erotikus, másutt huncut történelmi persziflázásokat felvillantó bolondos történet, amely értelmezhető a nők védelmében írott szerelmes regénynek is.

264 oldal • **3600 Ft** • **Noran Libro**

„Az emberek egy könyvtől azt várják, derüljön ki belőle, hogy mi hogyan van. A kvantumelmélet arra tanít bennünket, hogy inkább arra figyeljünk, mi minden lehetséges.”

176 oldal • **2600 Ft**

Márta egy késő tavaszi napon az ajándékba kapott kaktuszokkal elindul hazafelé, és rájön, hogy az elmúlt huszonöt évben lassan-lassan kivisztek életéből a mosolyok, valaha lángoló szerelme meghidegült.

240 oldal • **2990 Ft** • **Noran Libro**

Új Hangoskönyveink!
1990 Ft

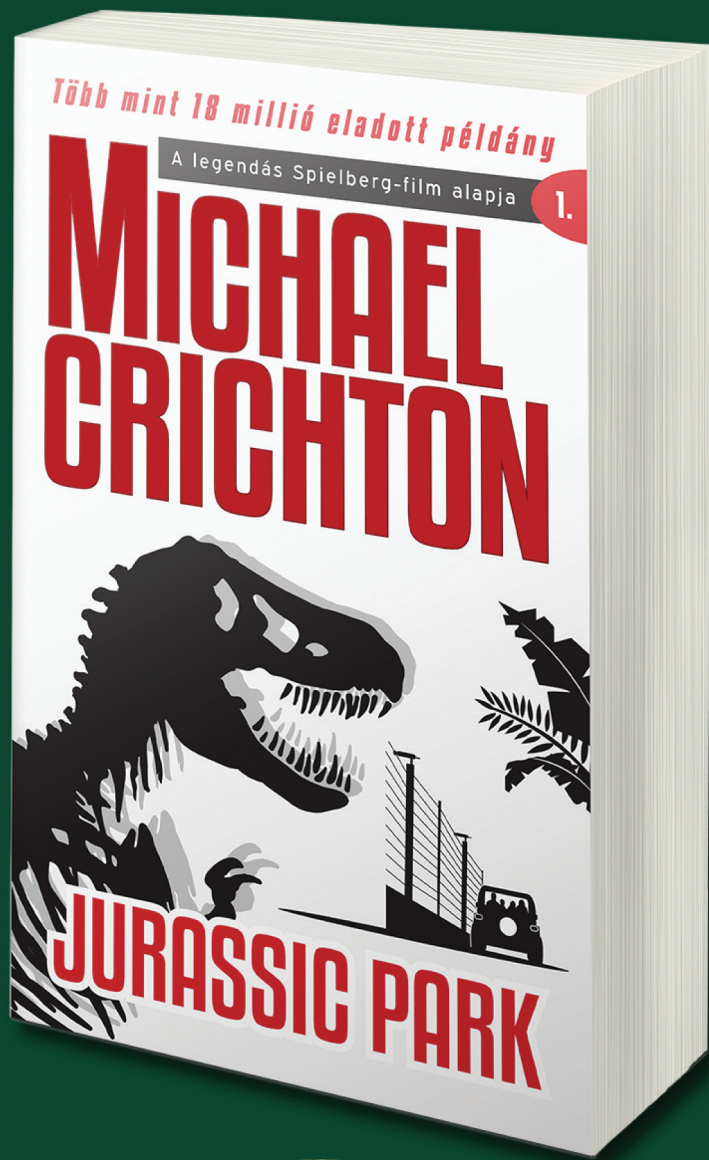
www.kossuth.hu

E-mail: vevoszolgalat@kossuth.hu

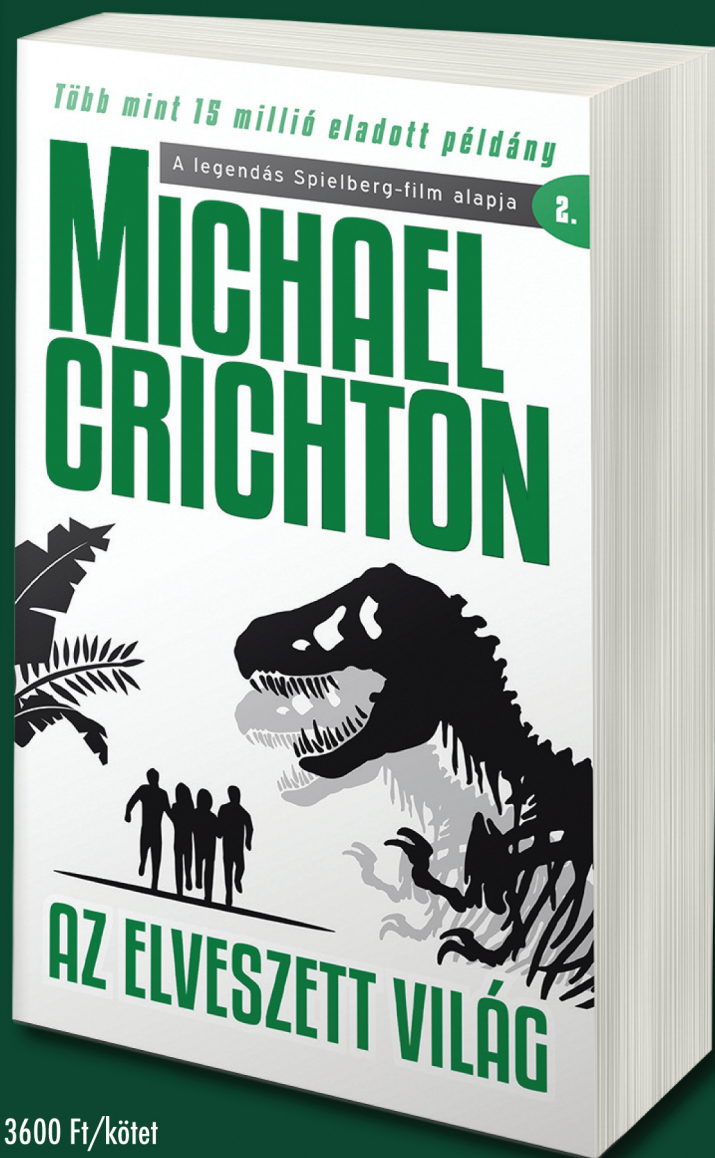
Telefon/fax: 06-1/225-8400, 225-8401, 201-9582

- Toldy Ferenc Könyvesbolt, 1011 Budapest, Fő u. 40.
- Örkény István Könyvesbolt, 1137 Budapest, Szt. István krt. 26.
- Fejtő Ferenc Könyvesbolt, 1043 Budapest, Bocskai u. 26.

VILÁGSIKER!

És az ember a tudomány segítségével újrateremti a dinoszauruszokat...

3600 Ft/kötet

www.kossuth.hu

E-mail: vevoszolgalat@kossuth.hu

Telefon/fax: 06-1/225-8400, 225-8401, 201-9582

- Toldy Ferenc Könyvesbolt, 1011 Budapest, Fő u. 40.
- Örkény István Könyvesbolt, 1137 Budapest, Szt. István krt. 26.
- Fejtő Ferenc Könyvesbolt, 1043 Budapest, Bocskai u. 26.

Marslakók és más tudósok

Hargittai István – Hargittai Magdolna

Budapesti séták a tudomány körül

Akadémiai Kiadó, 292 oldal, 3800 Ft

Különleges, egyedi könyvet kap az érdeklődő: kalauz a budapesti tudósokhoz. A sok fényképpel illusztrált könyv emléktáblákhoz, szobrokhoz, egyetemi tanszékek épületeihez kíséri el az olvasót. Feltárja és közelhozza egy város tudományának sikerekkel és tragédiákkal teli történetét. A könyv először angolul jelent meg az Oxford University Pressnél 2015-ben, s annak fordítását adta ki most az Akadémiai Kiadó.

Az író házaspár „egyik felét”, Hargittai Istvánt kérdezi Fejes Imre: miért érdekli az angolokat és most már a magyar olvasókat is Budapest tudományos élete, kultúrája.

Hargittai István: Mindaz, amit magamról elmondok, mindkettőnkre vonatkozik. Tudományos kutató vagyok, munkáimat angolul publikálom, hiszen az a tudomány „hivatalos” nyelve. Kézenfekvő volt az angol megjelenés. Tudományos magazint szerkesztettem Amerikában, több könyvem is megjelent, némelyik magyarul is napvilágot látott.

Hogyan került kapcsolatba a nagynevű Oxford University Press kiadóval, az eredeti kiadás megjelentetőjével? Több könyvem is megjelent már náluk, először egy szakkönyv, majd egy másik a Nobel-díjról és Nobel-díjasokról, és az nagy sikert aratott. Ez után kértek fel, hogy írjak egy könyvet a „magyar marslakókról” (magyar kiadás: *Az öt világformáló marslakó*; Vince Kiadó, 2006)

Kik a magyar marslakók? Öten voltak, Kármán Tódor, Szilárd Leó, Wigner Jenő, Neumann János és Teller Ede. Magyar tudósok, elsősorban fizikusok, akik nyugatra mentek és kockára tették a tudományos kutatói pályájukat, hogy az Egyesült Államok és a szabad világ védelmének szenteljék munkásságukat. Világgraszoló eredményeket értek el.

Honnan származik az elnevezés? A Manhattan-terv kidolgozása alatt feltűnt, hogy az atombomba-projekten sok magyar dolgozik. Egyszer megkérdezték Szilárd Leót, hogy lehet, hogy ennyi briliáns magyar koponya dolgozzon egy helyen, mire Szilárd Leó azt válaszolta, „mi nem is magyarok vagyunk, hanem a Marsról jöttünk, csak magyarul beszélünk, hogy álcázzuk az eredetünket”. Ez a történet sok változatban szerepel az irodalomban, de ez a marslakó kifejezés eredete. Ez a könyvem nagyon sikeres lett Amerikában,

de része volt benne némi szerencseének és reklámnak is. Amerikában divat, hogy a legsikeresebb üzletemberek úgy népszerűsítik az olvasást, hogy választanak egy aktuálisan megjelent könyvet, amit mindenkinek ajánlanak. Egy üzletember, aki történetesen nagyon gazdag és híres, a Marslakókat választotta az év könyvének, és ez olyan propagandát csinált könyvemnek, hogy a kiadó alig győzte utánn nyomni.

Mennyire inspirálta a siker?

Ez a könyv adta az ötletet a Teller Ede életét bemutató könyvemhez (*Teller*; Akadémiai Kiadó, 2011), hiszen az öt tudós közül ő a legellentmondásosabb – vagy gyűlölik vagy piedesztálra emelik. A korábbi elfogult Teller-életrajzok helyett sikerült írnom egy kiegyensúlyozott, a szigorú kritikusok szerint is elfogulatlan könyvet.

Ön tudományos kutatóként dolgozott, de igazából más szakterületen, mint azok, akikről írt. Mennyire volt nehéz a tudományok közötti „átjárás”?

Kutatói múltam abban segített, hogy saját kutatásaimban is mindent tényekre alapoztam és ezt megtartottam a könyvírásban is. Bemondásra, megérzésekre semmit sem fogadtam el. Sokat segítettek levéltári kutatásaim. A marslakókkal kapcsolatban elég sok ponton találkozott az én kutatói hátterem az ő érdeklődésükkel, ilyen szempontból nagyon jó helyzetben voltam.

De hogyan lesz egy kutatóból szépíró is egyben, hiszen akár a *Budapesti séták a tudomány körül*, akár előző munkái is irodalmiaknak is mondhatók?

A szakmán kívüli kitekintést én és a szerzőtársam, a feleségem már nagyon hamar elkezdjük. Írtunk olyan szakkönyveket, amiknek egy része már szinte irodalmi jellegű volt. Az évek során nagyok sok interjút készítettem, szerencsém volt sok Nobel-díjas és más kiváló tudóssal találkozni, velük beszélni. Ennek nyomán született meg a Nobel-díjról szóló könyvem is (*Út Stockholmba: Tudósok és Nobel-díjak*; Galenus Kiadó, 2004). Hozzá kell tennem, hogy nagyon élvezem az írást.

Miről is szól a *Budapesti séták a tudomány körül*?

Bemutatjuk Budapest tudományos emlékeit, szobrokat, emléktáblákat, épületeket, helyszíneket, amik egy-egy tudóshoz köthetők. De azért is érdekes lehet ez a kézikönyv, mert igyekeztünk belevinni azt a hangulatot is, amit Budapesten a tudománnyal és a nem tudománnyal foglalkozók is éreznek a tudománnyal kapcsolatban. Az előszóban megírtuk például, hogy az egyik legnagyobb tudósunk, Szent-Cyörgyi Albert, a halála előtt még egyszer eljött Budapestre, mondván, hogy magába szeretné szívni azt az atmoszférát, amit az emberek éreznek a tudomány iránt. Magyarországon van valami különleges affinitás a tudomány iránt. Ezt akkor is hangsúlyozni kell, ha magam is sokat bírálok azt a politikusi hozzáállást, amely szerint kevés támogatással is kiváló tudnak alkotni a magyar tudósok. El vagyunk telve azzal, hogy milyen nagyszerű a magyarországi tudomány teljesítménye, de az eredményekbe beleszámítjuk a mostanság külföldön dolgozó, valamint a korábban külföldre menekült, gyakran kifejezetten elüldözött kutatók eredményeit is.

Valamiért mégis fontos a tudomány hazánkban.

Van valami eredendő tisztelet nálunk a tudomány iránt. Ezt a saját bőrömen is tapasztaltam, amikor kezdő kutató voltam. A tudomány iránti tiszteletet lépten-nyomon lehet érezni. Ez a tisztelet és érdeklődés inspirált bennünket is arra, hogy érdekes könyvet készítsünk. Több száz fényképpel mutatjuk be a tudományos emlékeket, írunk a tudósokról, elmesélünk történeteket. Útikalauznak is szánjuk, de természetesen ez nem tudománytörténet, mert sok véletlen körülményen is múlik, hogy ki kap, és ki nem kap szobrot esetleg hasonló súlyú teljesítményért.

Mik a közeljövő tervei?

E könyv sikere nyomán elhatároztuk, hogy hasonló, tudományos sétát teszünk New Yorkban is, amiből szintén útikönyvet szeretnénk írni.

Ha levágják a kezemet, akkor is írni fogok

Lehallgatás és merénylet, egy klinika és egy szerkesztőség, egy alföldi tanya és Budapest, Afrika és Lengyelország. Az *Őrült regény* az Ünnepi Könyvhétre jelenik meg az Athenaeum gondozásában.

A könyv szerzőjével, Nemere István-nal Szarka Károly beszélget.

Fontosnak tartja az olyan rendezvényeket, mint az Ünnepi Könyvhét?

Igen, de nem a saját megjelenéseim szempontjából. Elütök az átlagtól, mindig máshogy csináltam mindent, mint a többség. Közvetlenebbül találkozom az olvasókkal. Sokat vagyok emberek között, író-olvasó találkozókra, fesztiválokra, vásárookra járok tavasztól ősziig. Elmegyek három-négy napra Szombathelyre, Békéscsabára vagy a Felvidékre, reggel kilenctől este hétig állok és dedikálok. Az, hogy a Könyvhéten leszek néhány órát, nem ráz meg különösebben. Remélem, az olvasókat sem.

Egy ilyen eseményen megjelenik a szakma színe-java, ön viszont nem tartozott soha irodalmi körökhöz, nem élt Budapesten.

Most már maradok is a tanyán. Különösen az előző rendszerben volt elképzelhetetlen, hogy egy író nem Budapesten él. Nem örültem, hogy

az Írószövetség annak idején nem fogadott be, de a hetvenedik születésnapomon ez a szervezet – ami persze tagságában már nem ugyanaz, mint a nyolcvanas években volt – nyilvánosan közölte, örülne, ha mégis jelentkeznék. Ez elégtételt jelent, de nem fogok jelentkezni. Megrögzött renitensként már akkor megírtam, hogy nincs szükség írószövetségre, sztálini találmány egy szakmát egy helyre terelni és szemmel tartani. Az Egyesült Államokban van pár tízezer író, de eszükbe sem jutott ilyet csinálni. Az, hogy konferenciákat szervezzünk egymásnak, nem az én világom. Az író menjen haza, és írjon!

Nemere leleplezi Nemerét – ez a könyv alcíme. Tele van önéletrajzi elemekkel, és jelen van benne a hatalommal való kapcsolata. Ön viszont mindig hangsúlyozza, hogy nem politizál. Lehet ilyesmivel kívülállóként foglalkozni?

Nehéz, de nem lehetetlen. Érdekel a politika, annak ellenére, hogy nem állok közel a pártokhoz. Ha az ember körülnéz, rengeteg vérlázító dolgot lát, de muszáj az elefántcsonttoronyban maradnia. Ha akármelyik oldalon belesodródik az eseményekbe, már nem az egészet látja. Nem

könnyű megmaradni az ártatlan szemlélő pozíciójában, de csak így lehet a jövőnek jelenteni – persze, nem besúgó értelemben. Egy ilyen típusú regénybe óhatatlanul beleiszivárog sok minden. Megírtam olyasmit is, amit eddig nem említettem senkinek.

A történet egy része fikció, bár azt eddig is lehetett tudni, hogy megfigyelték. A regény főszereplőjét folyton üldözik. Önben van ilyen jellegű félelem?

Lengyelországban kezdtek el figyelni, és később figyeltek itthon is. Néhány esemény valóban fikció, de például Afrikában és több más helyszínen is megfordultam. Volt egy lengyel barátom, aki a CIA-nak dolgozott, de lebukott és lecsukták. Egy másik ismerősöm ellen Franciaországban merényletet követtek el. Nem gondolom, hogy rám is le akarnának csapni, mert akkor már megtették volna, de biztos, hogy néhány szervezetnek nem vagyok a kedvence. Írtam arról, hogy Gagarin sosem járt az űrben, foglalkoztam a KGB-vel és az AI Kaidával.

Tisztán önéletrajzi regényen nem gondolkodott?

Az őseim történetét megírnám. Egy magyarországi német társaság, amely

genealógiai kutatásokat folytat, nemrég megtudta, hogy félig-meddig sváb vagyok, és kiderítették, hogy az egyik őszám, Johann Niedermayer kovácmester egy német kisvárosból egyedül vágott neki. Az ő története, a nagyszüleimé és a szüleimé összeállhatna egy könyvvé. A regényben az a jó, hogy elszabadulhat a fantázia, ugyanakkor rejtőzik bennem egy svábos, németes precizitás is, összeszedni és egymás mellé rakni a dolgokat. Mindkettőt szeretem csinálni.

Saját nevének és álneveinek több mint hatszáz könyvet írt. Fejben tudja még tartani a címeket, a szereplők neveit, a helyszíneket és a cselekményeket?

Már nem. Ez több mint negyven év

termése. Előfordult, hogy mondtak nekem egy címet, én megesküdtem volna, hogy nem írtam ilyet, aztán elém tették a könyvet. Nem tartom fontosnak, hogy emlékezek rájuk, mert mindig csak az érdekel, amit éppen csinálok. Otthon fel kellett építenem egy műhelyt, beszerezni minden forrást. Van pár ezer kötetem, és ha valaki azt mondja, hogy Vasco da Gamáról írnak, én csak leemelem a polcra a megfelelő könyvet, és...

...három nap alatt ír róla egy regényt.

Vicesen mondhatnám, hogy beletelik az négy napba is. Negyven év alatt rákészültem, gyűjtöttem, és most az ókortól napjainkig nem lephetnek meg olyan témával, amiről ne tudnék írni.

Viszont aktuális közéleti témákról viszonylag ritkán ír.

Nem véletlen! Magyarország történetét is csak 1989-ig írtam meg. Azt szoktam mondani félig komolyan, hogy nem vagyok öngyilkos alkat. Aki a rendszerváltást követő dolgokat írja meg, óhatatlanul belegabalyodik abba, ami körülöttünk van. Ez nem az én asztalom, írják meg mások! Nem hiányoznak a perek, negyven évet megúsztam nélkülük.

Korán kel, nem iszik alkoholt. Mások évekig dolgoznak egy regényen, Ön egy év alatt többet is ír.

Folyamatosan jönnek az ötletek. Mindennap gyalogolnom kell a tanya körüli erdőben öt kilométert, közben kitalálok legalább egy novellát. Az írás az én esetemben életmóddá vált. Ha levágják a két kezemet, akkor is írni fogok, mert nem tudok mást csinálni. Lehet ezt íráskényszernek nevezni, de ennél többről van szó. Én vagyok a futár, aki néha rossz hírt hoz, de igazából ez az a szerep, ami izgat.

Az idővel, illetve az időutazással korábban is foglalkozott már. Ha tehetné, melyik korbba utazna szívesen?

Ez a mániám, a kezdetektől írok róla. Nem biztos, hogy a múltba szeretnék menni, legfeljebb azért, hogy megnézzek olyan történelmi eseményeket, amik máig vitatottak. Azt szoktam mondani, hogy igazi történelemoktatás akkor lesz, ha egy osztálykiránduláson a tanár azt mondja: „Gyerekek, szálljatok be az időgéphez, megnézzük a catalaunumi csatát!” De én inkább a jövőbe mennék. És elutaznék a Marsra, akkor is, ha csak ötven százalék lenne az esélye, hogy odaérek. A világegyetemnél nincs csodálatosabb dolog.

Színes és szabálytalan

Miklya Zsolttal beszélget Lovász Andrea

Az új köteted, a Végtelen sál alcíme, műfajmegjelölése az, hogy „Gyerekkversek”. Mért ez az alcím? Mitől lesz gyerekvers egy vers?

A kötet címének, alcímének – ahogy a kötetnek is – külön története van, miután tizenkét év fejlődéstörténete sűrűsödik benne. Sokáig Manófi volt a kötetcím, az alcím pedig: „gyerekkversek / versgyermek”. Közben bővült a versanyag, két-háromkötetnyi vers torlódt össze, de az alcím maradt. A Móra Kiadónál az első körben közel felére húztuk a nyolcvan verset, így Manófi nemcsak megszóványodott az idők során, de neve túl közhelyesen hangzott, az ismételt „gyermek” az alcímbe pedig majd-hogynem gügyögésnek. Így a cím is ugrott – szerkesztőm, Dávid Ádám javasolta a Végtelen sál-at –, az alcímet pedig teljesen kihúztuk. Szerkesztés közben kiderült, csak kell valami műfaji megjelölés, mert mit keressen az olvasó egy Végtelen sál című kötetben? Kötésmintákat, matematikai feladványokat, netán gyerekjátékokat? Egyiket se, és mégis mindet. Versekbe sűrítve. Így maradt a legsűrűbb műfaji meghatározás,

mint alcím: Gyerekkversek. Maga is félsornyi vers. Mitől lesz gyerekversek-félsor? Attól, hogy gyerek olvassa. És kiegészíti. Az ő fejében feltehetően nem a műfaji meghatározás fog megjeleni, hanem valami egészen más. Ami valószínűleg közelebb áll a végtelen sálhoz: színes és szabálytalan.

És Nálad mennyire számít a remélt olvasóközönség? Van-e különbség aközött, ahogyan felnőtteknek, illetve gyerekeknek írsz?

Legjobban sikerült verseimnél az az elsődleges, hogy kinek a hangja szólal meg? Ha sikerül eltalálni egy manófigura hangját, vagy egy kölökhangot, akkor valószínűleg gyerekeknek is olvasható lesz a vers. De olyan is előfordul, hogy a gyerekhang inkább felnőtteknek bír jelentéssel. A Semmise-ének például úszás közben született, mikor hazaértem az uszodából, már csak le kellett írnom. Nem foglalkoztam vele, hogy kinek szól. A víz alakította a verszenét, versritmust. S mivel a vers fogalmi készlete elvont és konkrét határán játszik, felnőtteknek és gyerekeknek is olvasható. Versszínpadról van szó, akkor is, ha az

azonosulás teljes, és úgy tűnik, a költő a saját hangján beszél. Épp ez a „saját” dönti el a megszólalás hitelét. S miután megtörtént, az ember eltávolodva, már más szemmel és füllel mérlegel, kinek szól a vers. Ez már inkább a szerkesztő, az alkalmazó szeme és füle, még ha azonos is a költő személyével. Egyszóval, szerintem azok a legjobb gyerekkversek, mikor a költő maga a gyerek.

Tudjuk, halljuk, hogy a nyelv elsősorban muzsika egy gyerekeknek. És azt is, hogy másszor tömör, erős mondatokban fogalmaz, bölcsebb bármelyikünknel. Szabad vers vagy kötött forma? Hozzád melyik áll közelebb? Melyikben látod inkább a gyereket?

A gyereklogika nem ilyen követhető és rendszerező, bár szerintem legtöbbször megfejthető, csak más útvonalat igényel. Gyakori benne az analógiára épülő társítás, ami a költői nyelvnek is az egyik alapja, különösen, ha az eredetét vizsgáljuk. Nemrég az unokám azt mondta az anyjának: „Most olyan vagyok, mint egy kopasz hegy.” Ez formailag is hasonlat, akár egy verssor vagy egy-

soros vers is lehetne. Ha az „olvasó” nem ismeri a körülményeket, lemarad az elsődleges jelentésről: mindez közvetlenül hajvágás után történt. De anya, mint „olvasó”, ebből még nem tudta megfejteni a logikai kapcsolatot. Rá kellett kérdeznie, hogy miért kopasz hegy. Mert azt is körbelegelték a barik. Hát igen. Pedig együtt látták a bárányok legelte hegyet. S hogy ez az anyjának nem jutott a felnírt fejről eszébe, az jellemző. Felnőtt. De ahogy a kisgyermek sokféle hangkísérlete végül is megtalálja az adott nyelv artikulációs sémáit, úgy sokféle gondolatkísérlete is előbb-utóbb megtalálja a felnőtt logika sémáit. Azt hiszem, a költői alkat tovább megőrzi mind a zenei hangokat próbálgató, mind a sémákon kívüli gondolkodást és jelalkotást. A szokatlan társítások is egyszer csak bevillannak, amit intuíciónak nevez a felnőtt, hogy tudjon valamit kezdeni a jelenséggel. A „szabad” vagy „kötött” formájú vers is ilyen kategória, pedig sokkal közelebb állnak egymáshoz, mint amennyire az idők során kettéváltak. A kettő eredendően összetartozik, ami a gyerek nyelvében, így a gyerek-költészetben is tetten érhető. Az ősköltészet (a gyerekekkel megszülető is) erős ritmikára, ismétlésekre és társításokra épül, logikája egyszerre szabad és kötött. Egyszerre élőbeszédszerű, és funkcióörömmel teli a zenei ütemek, ritmusvariációk ismétlésében. A felnőtt az, aki ebből aztán szabályokat, sémákat csinál, s attól kezdve „kötött” a forma, még akkor is, ha szabad versnek tűnik. Gyerek ilyesmivel nem törődik, csak gajdol, mondókázik, mondja és mondja, az éneket is. Az a jó gyerek-költészet, amely felfedezi ezt.

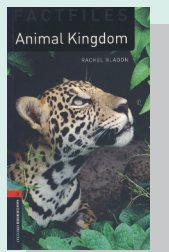
Mennyire vagy Te a versbéli nyuszi? (Nyuszi, el: „Hátat fordítok és megyek. / Várnak zöld erdők és mezők. / Gyors iramlások, nyúlhegyek. / Nem nyúlok ki idő előtt.”) Mert szíven és (nyelv)játékon túl is kihallatszik az a tartalom, mögöttes jelentés, ami jól felismerhetővé, egyénivé teszi e verseket. Hogy érzed, ez a hang komorul, vagy egyre könnyedebb és derűsebb lesz? Hogy látod az elkövetkezőket?

A versbéli nyuszi voltam úgy jó harminc évvel ezelőtt, amikor csapot-papot és egyetemet otthagya hátat fordítottam Budapestnek. Akkor nem tudtam megélni a kistalu-nagyváros közti különbséget, de valahol belül tudtam, hogy vissza

fogok még oda térni. Mint „kreatív nyuszi”, aki „akkor se bírná ki egy helyben, / ha róka jönne vagy vadász, / kiugrana egészen biztos, / és cikcakkvonalban futna el” (*Húsvét után*). A cikcakkvonal kreativitása nálam a vers mintázata, olyan belső minta, amit az éles egzisztenciális helyzetek csak fokoznak és aktiválnak. Tehát hajrá, róka meg vadász, nem félek, hogy elfogy a cikcakk, ami hol ilyen, hol olyan, általában ellentétes mozgásokból és hatásokból áll, megfér benne a komor és derűs. Igazán nem is tudom, hogy lehet derű nélkül komornak lenni, és komor nélkül derűsnek. Lám, rögtön itt egy nyelv-játékkal közvetíthető létparadoxon, s a nyuszinak máris kedve kerekedik a következő krízishez.

Az Oxford University Press ajánlata:

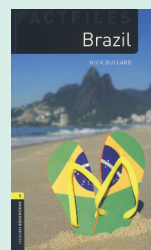
Animal Kingdom – Rachel Bladon – 980 Ft

Az állatok világa káprázatos változatosságával ejti ámulatba az érdeklődőket: egy parányi légytől az elefántóriásokig, az óceán fenekén élő vak haltól a kilométeres magasságokban repülő szárnyas csodáig. Sok mindenben hasonlítanak, de még több dologban különböznek, és mi mind évezredek óta együtt élünk. Ez a könyvecske arról szól, hogyan találnak magunknak ételmet, hogyan fejlődnek, hogyan gondozzák a kicsinyeiket, mi a jövőjük, mi várhat rájuk ebben a gyorsan változó világban.

B1 nyelvi szinten beszélő tanulóknak készült a kiadvány, kapható audio CD-vel is.

Brasil – Nick Bullard – 980 Ft

Mindenki hallott a gyönyörű brazil tengerpartról, az Amazonasz esőerdőről és a csodálatos Riói Karneválról. De Brazília ennél sokkal több. Megtalálhatóak itt régi autentikus települések, modern nagyvárosok, az Amazonasz vízesei mellett a világ legnagyobb mocsaras területei. Brazília otthont ad több ezer különleges állat és növény fajtának. Számos világhírű művész, író, költő és nemzetközileg elismert sportoló vallja hazájának. A könyvben olvashat mindezekről, és megtudhatja, hogy még milyen sok érdekesség található e tájon, mint például az utcai zenészek vagy a szambaiskolák. A1-A2 nyelvi szinten beszélő tanulóknak készült a kiadvány, kapható audio CD-vel is.

The Prince and the Pauper – Mark Twain – 980 Ft

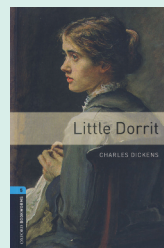
London, 1547. A kis koldus Tomot apja az utcára küldi koldulni, s ha nem visz haza elég szajrét, jól elveri. Edward herceg, VIII. Henrik fia unatkozik: megvan mindene: szép ruhák, finom ennivaló és szolgák hada körötte. A két fiú különös módon megszólalásig hasonlít egymásra. Egy napon a sors tréfája úgy hozza, hogy Edward a koldustanyára, Tom pedig a palotába kerül. Mi történik velük, mikor egy herceg koldusként, egy koldus pedig királyfiként él?

A2-B1 nyelvi szinten beszélő tanulóknak készült a kiadvány, kapható audio CD-vel együtt is.

Little Dorrit – Charles Dickens – 1190 Ft

Arthur Clennam sokévi távollét után hazatér Angliába. Anyja most is pont olyan rideg és kemény, mint azelőtt, semmi nem változtatott rajta Arthur apjának halála sem. Az öreg azonban mondott valami rejtélyes halála előtt, aminek Arthur utána akar járni. Vajon köze van-e ennek a titoknak Amy Dorrithez, a kis varrólányhoz, aki egész nap ott dolgozik náluk, és éjszaka megy csak haza, a Marshalsea börtönbe? Arthur nagy hévvel nyomoz anyja ügyében, miközben majdnem elveszíti saját boldogságát.

B2 nyelvi szinten beszélő tanulóknak készült a kiadvány, kapható audio CD-vel is.

Dubliners – James Joyce – 1119 Ft

Dublini emberek esetében nincs jelentősége az egyes novellák tartalmára kitérni: a történetek mind egy-egy jellegzetes típust vagy élethelyzetet írnak le, s természetesen minden történet Dublinban játszódik. James Joyce szemében Dublin egy kicsike, viszonylag korlátolt, csak a saját dolgukkal törődő emberek lakta város, ahol mindenki ismer mindenkit, ahol a mindenkori „többiek” véleményének túlzott szerepe van, s ahol a karakterek jobb életre való törekvése általában megmarad az alkoholba fojtott vagy önmarcangoló ábrándozás szintjén. A novellagyűjtemény az író gyermekkori élményeiből született.

B2-C1 nyelvi szinten beszélő tanulóknak készült a kiadvány, kapható audio CD-vel is.

Librotrade Kft.
1173 Budapest, Pesti út 237.
Tel: 254-0273
Fax: 257-7472
e-mail: books@librotrade.hu
www.librotrade.hu

A könyvek megvásárolhatók:
Bookshop Kft.
1052 Budapest, Gerlóczy utca. 7.
Tel: 318-8633
e-mail: info@oupbooks.hu

Famulus Könyvesbolt
1137 Budapest, Újpest rakpart 6.
Tel: 349-3656
Fax: 288-0769
e-mail: famulus@chello.hu
www.famuluskonyv.hu

Ann
Chamberlin

SZAFIJE, *a Szultán háremhölgye*

A Szulejmán sorozat III. kötete

TRIVIUM

Végre együtt!

Ann Chamberlin: Szafije, a Szultán háremhölgye

155x240 mm, kötve kb. 312 oldal, tervezett ár 4290 Ft

Ann Chamberlin regényében valódi történelmi személyek kelnek életre egy egzotikus tizenhatodik századi, leginkább cselészövéssel és fényűzéssel jellemezhető Oszmán világban, amit a törökök a női szultánok uralkodásának hívnak (ennek az uralkodási időszaknak Hürrem volt az egyik kulcsfigurája).

A lenyűgöző történetben megismerhetjük Szafije Baffót, egy velencei nemes úr gyönyörű leányát. A nagyravágyó és intelligens fiatal hölgy élete 1562-ben vesz drámai fordulatot. Elrabolják a Földközi-tengeren garázdálkodó kalózok. A gyönyörű, fiatal nőnek nem esik bántódása. Ugyanakkor viszont örökre le kell mondania a szabadságról. A nemes kisaszonyból egyszerű rabszolga lesz.

Szépségével azonban felkelti azoknak a figyelmét, akik magának a török birodalom nagyhatalmú urának, a fényes pádisahnak, az idős Szulejmán szultánnak keresnek gyönyörű háremhölgyeket. Szafije azonban nem kerül be a szultán háremébe. Egy titokzatos úri hölgy veszi meg elképesztően magas árért. Nurbanu szultán a fiának, a leendő szultánnak, szánja a lányt.

Az elszánt ifjú nő nem adja meg magát a sorsnak. Semmitől sem riad vissza. Elcsábít egy félszemű rablóvezért és magába bolondítja a birodalom leendő urát. Elképesztően vakmerő és becsúgyó. A hárem titokzatos, füledten erotikus világában nem csupán szemtanúja lesz a vakmerő és gyakran kegyetlen cselészövéseknek. Beleveti magát a küzdelembe, és elszánja

magát arra, hogy ne csak a szultán szeretője, hanem a kedvese legyen.

Közben azonban szörnyű sors vár a lánnyal együtt fogságba esett olasz ifjúra: megfosztják férfiasságától és számos kaland után bekerül eunuchnak a hárembe.

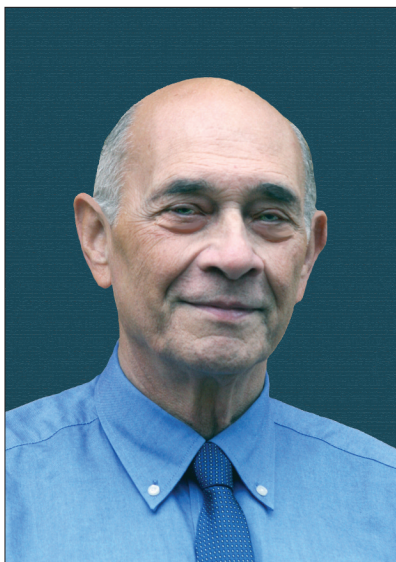
A regény Szafije küzdelmeinek krónikája. Nagyszerű leírások váltakoznak a gyorsan pergő, élvezetes párbeszédekkel. A fordulatos, váratlan kalandokban teli cselekmény tetszeni fog a szerelmes történetek, de a történelmi regények rajongóinak is.

Ann Chamberlin alapos munkát végzett. A regényből eleven, színes képet nyerhetünk a szultánok birodalmáról, a háremhölgyek gyönyörű ruháiról, mesés hétköznapjaikról és a magas kőfalak mögötti, gyakran szenvedéssel, máskor meggyönyörrel teli hétköznapjaikról.

A történet gyönyörűen ötvözi a gondosan kidolgozott történelmi regényt a romantikus szerelmi kalanddal. Annyira izgalmas, annyira magával ragadó, hogy nehéz akár csak egy pillanatra is letenni. Az ezeröttszázas években játszódik a regény. A *Szafije* oldalain életre kel a napfényes Itália és a titokzatos török birodalom. Az olvasó kalandos utazásra indulhat a kalózok között, a rabszolgapiacra és a török főváros színpompás, kavargó sikátoraiiba és nem utolsósorban a hárembe.

A *Szafije* nem véletlenül nyerte el a francia *Affaire de Coeur* magazin legjobb külföldi történelmi regényének járó díját.

-x-

Bokor Pál

A film mint mozgás

Atlantic Press Kiadó, 576 oldal, 6800 Ft

Maga a teszt

Réz András könyvajánlója

Elméleteket sokféle megfontolásból gyárt az ember. Naponta kreálunk elméleteket a kognitív diszonzancia redukciója céljából. Gyártunk összeküvés-elméleteket, hogy egyszerű magyarázatot leljünk bonyolult jelenségekre, némelyek meg azért barkácsolnak elméleteket, hogy mindenkinek rossz legyen – saját magukat, a tettestársaikat, a retyerutyájukat stb. leszámítva. Ha sorolnám, nem lenne vége. (Egyébként sem áll szándékomban elmélet-elméleti dolgozatot írni.)

Vannak azonban olyan elméletek, amelyek az elme tornatermei, ahol a gondolatok felemás korlátján mutatnak be gyakorlatokat. Bokor Pál is erre vállalkozott, amikor megalkotta ezt a kötetet. Gyorsan leszögezem: aki filmelméletet ír, azt nem az olcsó népszerűség vagy a gyors meggazdagodás vágya sarkallja. És még csak nem is az, hogy lájkok százezreivel gyarapodjék. Mert a mozgókép elméleteket nem lehet ráhúzni a létező mozgóképekre. Hogy is mondja Gilles Deleuze, a szerző legfontosabb szellemi ihletője? „A filmelmélet nem a filmről szól, hanem

a film által felvetett fogalmakról, amelyek maguk is más fogalmakhoz kapcsolódnak, más gyakorlatoknak felelnek meg. [...] A filmelmélet nem a filmre támaszkodik, hanem a film fogalmaira, amelyek nem kevésbé praktikusak, hatásosak vagy aktuálisak, mint a film maga”. Amiből az is következik, hogy egy filmelméleti gondolatot alapvetően azzal mérünk, hogy az elme nyújtóján vagy gerendáján bemutatott gyakorlatát mennyire találjuk tetszetősnek, továbbgondolandónak, vitára érdemesnek.

Ezen hosszú bevezetés mindazon nyájas olvasóknak szól, akik azzal az elszánással ragadják kezükbe a kötetet, hogy választ kapjanak a filmekkel kapcsolatos kétségeikre, kérdéseikre, az életre, a világmindenségre meg mindenre. Bár ki tudja... A szerző ugyanis nem hardcore filmelméleti kutató, aki vasfegyelemmel vezetné végig okfejtéseit. Abban maradéktalanul következetes, hogy alapgondolatát – a film mozgás – minden fejezetben és a film minden vetületében szilárdan képviseli. Néhány oldalon keresztül. Ami

ezután következik, az tökéletesen megfelel a kötet alcímének: Gondolatok a film szépségéről és szabadságáról. És ezek azok a pontok, amikor a mozibolondok igazán be tudnak kapcsolódni az elmélkedésbe. A film mint mozgás egyes fejezeteiben ugyanis a szerző az elméleti/esztétikai/filmelmélet-történeti felvetések után kritikusként, filmelemzőként szólal meg. És ez már a filmről szól. Az élményről, a film keltette asszociációkról, párhuzamokról, kapcsolatokról. Ezek azok a fejtegetések, amelyekben a szerző leleplezi önmagát, az értékeit, a személyes kötődéseit.

Ez a személyesség teszi lehetővé, hogy azoknak is legyen bejárása ebbe a világba, akiket – a szerzőhöz hasonlóan – szüntelenül bizgatnak a kérdések: hogyan építkezik, hogyan hat a film, hogyan változott és változik. Egy filmművelt közép-európai értelmiségi osztja meg gondolatait azokkal, akikkel közös élményei vannak, lehetnek. Bokor Pál vizsgálódásai alapvetően a 20. századi mozgókép szépségére és szabadságára irányulnak. Leggyakrab-

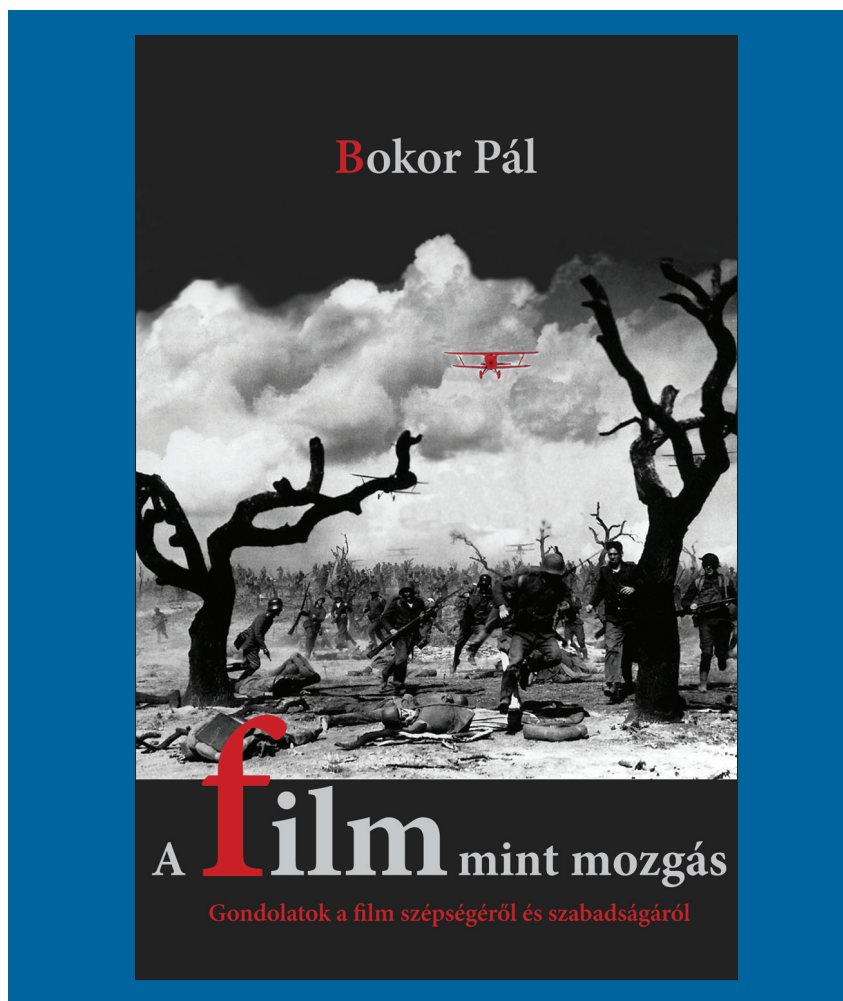
ban idézett szerzői: Werner Herzog, Antonioni, Fellini, Andrzej Wajda, Godard, Kurosza, Jancsó, Bergman, Tarr Béla, Tarkovszkij, Sidney Lumet, Visconti – a teljesség igénye nélkül. A szerző érdeme ugyanakkor, hogy folyamatosan felvet olyan kérdéseket, amelyek a mozgóképi 21. századi állapotát, változásait érintik: mi a 3D jelentősége, mit hoz a digitális technológia, hogyan változtatta meg befogadásunkat a kis képernyő, hogyan alakul a sebesség és a ritmus a tisztán akcióra épülő filmekben, miként lépnek be életünkbe a sorozatok? Nem nagyképűsködik, nem tesz úgy, mintha mindenre lenne válasza. Helyesen gondolja, hogy ezeket a kérdéseket akkor is fel kell tenni, ha egyelőre nincs válasz. Pontosabban fogalmazva: megosztja ezeket a kérdéseket az olvasóival, hogy ők is bekapcsolódhassanak a válaszok keresésébe.

Vaskos kötet, ennek ellenére sokszor éreztem úgy, hogy egyes fejezetek kurtára sikeredtek. Szívesen olvastam volna még a filmtrükk és a filmvalóság bonyodalmairól. Az *Újabb kinematikus mozgások* fejezet (harc, sport, erotika) vagy a film és a zene kapcsolatát elemző passzusok is bátran lehettek volna terjedelmesebbek – az én ízlésem szerint. Talán egy keményebb kezű szakmai szerkesztő rábeszélhette volna a szerzőt, hogy a filmelmélet-történeti fejtegetések kárára erősítse meg az elemző részeket. Sebjaj, majd a következő kötetben... És azt is megértem, hogy Bokor Pál alapvetően az immanens elemzéseken keresztül kíván eljutni következtetéseihez. Szóval a film mint mű struktúrájából próbálja levezetni az értéket. Ezért aztán nagyon kevés alkalommal él a transzgresszív elemzés eszközeivel, amikor is

a technológia, a piac, a kultúra felől fejt fel bizonyos mozgóképi jelentéseket. (Keményen visszafogta magát, ugyanis pl. az amerikai film gazdasági-kulturális közegéről tudna mit mesélni.)

Kinek szól *A film mint mozgás*? Itt elvileg a mindentudó marketológus bullshitelése következhetne, de nem szeretnék élni ezzel a csábító lehetőséggel. Meg aztán nem is tudom. Az a helyzet ugyanis, hogy az utóbbi években, évtizedekben a magyar piacon nem hemzsegték az elméleti művek. Jelentek meg kötetek sztárokról, „bakancslisták” (100, 200, 500, 1000 film, amelyet látnod kell, mielőtt meghalsz), „visszaírt” filmregények, forgatókönyvíróknak szánt receptkönyvek stb. Filmelméletet többnyire csak azok olvastak, akik ezt tanulmányaik elidegeníthetetlen részeként

tették. Nincsenek többé olyan televíziós műsorok, amelyek a főszereplő válásának/villantásának bonyodalmainál mélyebben kívánnának mozgóképes művekkel matatni. Esetleg ismert arcok személyesen, megindítóan, életük bensőségeit kitergetve vallanak arról, tetszett-e nekik a film. A blogoszférában is a lājkolós-csillagozós tartalmak dominálnak. Guru vagy focivében sokat próbált polip legyen az, aki jóslatokat mer tenni a közönség várható érdeklődését illetően. Bizonyos értelemben véve Bokor Pál műve maga a teszt, amely kimutathatja, vannak-e még olyan olvasónézők, akiket a mozgóképi mibenléte foglalkoztat, s akik szívesen vennék kezükbe ezt a nyelvileg ápolat, tipográfijában igényesen megmunkált kötetet.

A tankönyvügyről – körültekintően

Dr. Karlovitz János *

[...] Az 1990-es években zajló rendszer-változással, mintegy annak egyik eredményeként, a múlt század végén viszont az „arany középúton” járó „szabályozott tankönyvpiac” (egy szakemberek szerint „kvázi tankönyvpiac”). Ez lehetővé teszi, de egyúttal korlátok között is tartja, állami szinten is szabályozza a versenyszerűen működő privát tankönyvkiadók munkáját, az iskolai tankönyvválasztást – a taneszközrendszer minimumát.

A „szabályozott tankönyvpiac” működésében az állami irányítás többféle eszközzel is megalapozhatja, sőt meghatározhatja a tankönyvek tartalmát, jellegét, módszertani irányultságát, árhatárát. A tankönyvek készítőinek (íróinak és kiadóinak) kötelezően meg kell valósítaniuk a Nemzeti alaptanterv és az ehhez csatlakozó keret-tervek (esetenként speciális helyi tervek) tartalmi, szakmódszertani, kommunikációs és formai, kivitelezési követelményeit. Ezt alapos tankönyvjóváhagyási procedúra során kell – saját költségükön – bizonyítaniuk. Ezenkívül a kiadók és terjesztők nem léphetik át az évente központilag

meghatározott árkorlátot, csak így kerülhet fel munkáik az évente frissített tankönyvjegyzékre, amelynek alapján az iskolák tanárai, tanulóiknak megfelelő tankönyveket választhatnak. Pontosabban: választhattak ez idáig.

Napjainkban ugyanis lázasan folyik az államosítás, egy új-régi tankönyvel-látási rendszer kialakítása. Ennek megvalósítása érdekében első lépésként az eddigi, vállalkozó terjesztőket a Könyvtárellátó (KELLO) monopóliuma váltotta fel. Ezzel párhuzamosan van folyamatban az eddigi vállalkozó (privát) kiadók (például a szegedi Mozaik Kiadó, a debreceni Pedellus Tankönyvkiadó, a mogyoródi Romi-Suli, a veszprémi OKTKER-Nodus Kiadó, a piliscsabai Konzept-H Kiadó, a székesfehérvári Krónika Nova, de akár a budapesti Műszaki Könyvkiadó) és tankönyvek különféle módon történő ellehetlenítése, „törvényes” kiiktatása, lerombolása. A két óriási tankönyvkiadó (a fővárosi Nemzedékek Tudása és a celldömölki Apáczai) pedig ugyancsak elveszti eddigi sajátos arculatát, színes kínálatát – azok eddigi, alkotó

munkatársaival együtt. A túlbujánzó-nak ítélt, noha egyre magasabb színvonalú és közkedvelt széles választék kiirtásával párhuzamosan koncentrált, gyors központi tankönyvfejlesztés folyik az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézetben – az „üdvözítő” egyen-tankönyvek mielőbbi bevezetése érdekében.

Érvek és ellenérv

A központosított tankönyvfejlesztés indoklásában több logikus érv, sőt előremutatónak látszó elem fordul elő. Ezek közé tartozik az a törekvés, hogy a társadalmi demokratizmus, a gyerekek „esélyegyenlősége” érdekét szolgálja a mindenki számára egyforma, egységes tankönyv (a differenciálást más taneszközök segítségével valósíthatjuk meg). Az oktatásirányítók közvélemény előtt „lebegtetik” a tankönyvek ingyenességét is, vagyis azt, hogy egyre több tanuló kap ingyenesen tankönyveket. Azt azonban nem hangoztatják, hogy a gyerekek voltaképpen csak kölcsön, iskolai és esetleg otthoni használatra kapják meg az államtól szükséges tankönyveket, amelyeket év végén vissza kell szolgáltatniuk, hogy a következő tanévben a következő évfolyamok tanulói kapják meg azokat.

Előszóval érvelnek azzal is,

* A fenti címmel dr. Karlovitz János, a Tankönyvesek Országos Szövetsége (TANOSZ) alapító és 23 éven át elnöke hosszabb tanulmányt írt a magyarországi tankönyvhelyzetről és eljuttatta szerkesztőségünkhöz. Terjedelmi okok miatt az írásból csak részleteket tudunk közölni, a teljes dolgozat a honlapunkon (www.ujkonyvpiac.hu) olvasható el.

hogyan az új, központi fejlesztések során az újabb és újabb elvárásoknak, technikai lehetőségeknek megfelelő tankönyvek születnek. (Elfelejtik hozzátenni, hogy eddigi kiadóink a korszerűsítést már javában folytatják, „digitalizálják” a tananyagok egy részét.)

Gyakran hivatkoznak arra is, hogy a tankönyvmezőn átláthatatlanul kiterjedt, burjánzó választék alakult ki, amelyben nehéz eligazodni. Fölmerült, hogy a pedagógusok nem tudtak helyesen választani, s a kiadók gyakran éltek a korrumpáló befolyással, a megtévesztő reklámmal stb. Ebben van némi igazság, de hozzátehetjük, hogy a felhasználók cáfolják ezeket az állításokat.

Nem látunk előzetes felméréseket, hatástanulmányokat sem, pontosabban, a kutatások, amelyek nem a központi oktatásirányítás megbízásából születtek, egyértelműen azt bizonyítják, igazolják, hogy az eddigi „arany középutas” megoldás eredménye bevált, nemcsak a fejlesztők (tankönyvírók és kiadók) szemszögéből nézve, hanem a felhasználók tömeges véleménye alapján is. Tömeges véleménykutatást végzett a Tankönyvesek Országos Szövetsége 1998-ban, majd a TÁRKI (dr. Imre Anna) az ezredfordulón idején, legutóbb pedig a Gazdaságkutató Intézet. Ellenkező eredményt felmutató kutatásokról

nem tudunk, pedig nagyon üdvös lenne, ha friss adatok születnének.

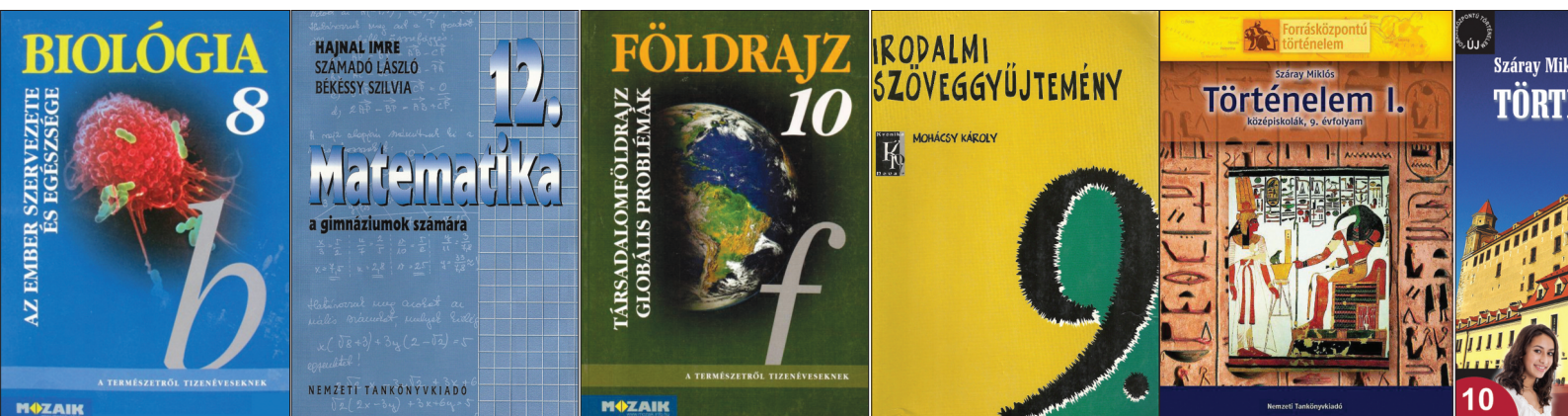
A KELLO meghatározó tankönyvterjesztési monopóliumának életbe lépése óta, tehát már több éve kirívó probléma, hogy nem érkeznek meg idejében a tankönyvek, hónapok óta is hiányos még a gyerekek tankönyvcsoomagja. Éles viták robbannak ki arról, hogy ki ezért a felelős (a terjesztők a kiadókat és megrendelőket okolják, a kiadók a KELLO információs rendszerét). Közismert, hogy két nagy tankönyvkiadót: a Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadót és az Apáczai Kiadót a közelmúltban megvásárolta az állam, azaz megtörtént a tankönyvügy államosításának második nagy lépése. (A piacvezető szegedi Mozaik Kiadóval ez nem sikerült, e kudarc „bosszúja” folyamatban van.) Az államosítás nyomán kiújulnak az államosított tankönyvkiadás egykori problémái, például a tankönyvhiány. De a hiányos, késedelmes tankönyvellátás csupán a jéghegy csúcsa. Alatta komolyabb problémák húzódnak. [...]

Nemzetközi és történeti összehasonlításokból világosan kiderül: sohasem lehetett megvalósítani – pedig Mária Teréziától kezdve a szocialista „egység” képviselőiig többen megkísérelték már – az egységes, központosított tankönyvkiadás bevezetését. Jól tudjuk azonban, hogy hazánk-

ban – amikor csak egy mód volt rá – különféle iskolákban, különféle nyelven folyó oktatáshoz különféle kiadók és szerzők eltérő módszerű, stílusú tankönyveit használták.

Így volt ez történelmünk minden szakaszában, félezer éven át, s így van ez hozzánk közeli vagy távoli országokban egyaránt. [...]

Óriási kár, nemzeti veszteség a magyar (fővárosi és vidéki) tankönyvkiadók, kiadói műhelyek alkotógardák ellehetetlenítése, „bedarálása”, megszűnése. Mikor ezt kárhozzátjuk, nem az immár évtizedek óta működő magánkiadók anyagi hasznát, inkább, az alkotó munkába „bemelegedett” szerzőgardájuk: szerzők, szerkesztők, lektorok, grafikusok, műszaki szerkesztők, nyomdászok, informatikusok stb. lehetőségeinek eltűnését, beszűkülését siratjuk. S hozzáteszem: a pusztulás, veszteség a „dominóelvel” alapján továbbgyűrűzik. Nyomdák, papíripari vállalatok, grafikusok, szakértők, terjesztők, akik eddig részt vehettek a tankönyvellátás folyamatában, szenvednek helyrehozhatatlan károkat, állnak le ideiglenesen vagy véglegesen... Nehéz eldönteni, kik lesznek a legnagyobb vesztesek: az alkotói lehetőségektől megfosztott tankönyvírók, szerkesztők, grafikusok, avagy a választék, választás lehetőségétől megfosztott felhasználók. [...]

Berta Zsolt

Kalef

Magyar Napló Kiadó, 567 oldal, 4000 Ft

Velünk élő Kalef

Luzsicza István könyvajánlója

Az új Berta-regény hőseit, Cseke Zsoltot mint a rendszerváltás környékén játszódó *Jancsiszög* megtört, szétcsúszott, vegetáló magánélete elől írói vénája maradványaihoz és pohárhoz menekülő mellékalakját ismerhettük meg, az elbeszélő András édesapjaként – a *Kalef* már az ő történetét meséli el emberöltőnyivel korábról, folytatás helyett előzményként, ám önálló egészként.

Az aparegény sűrű vonalvezetése és kiterjedt szereplőgárdája a sztori dióhéjban összefoglalását is alig engedi meg, így maradjunk a címszavaknál: a hatvanas évek elején – a társadalomban, így Cseke társaságában is tragikus veszteséggént élő '56-os forradalom emlékével a háttérben – a Moszkva téren, a „Kalef”-on gyűlnek össze rendszeresen a környékbeli, vegyes gyökerű fiatalok, koruk, tapasztalatlanságuk miatt tele kiforratlan tettvágygal, besúgók között is veszélyzert nélkül, brahiból feszegetve a határokat, égis éró életkedvvel, fölös energiáikkal együtt is igazából mást nem akarva, mint jól érezni magukat, szórakozni, szeretni és szeretve lenni.

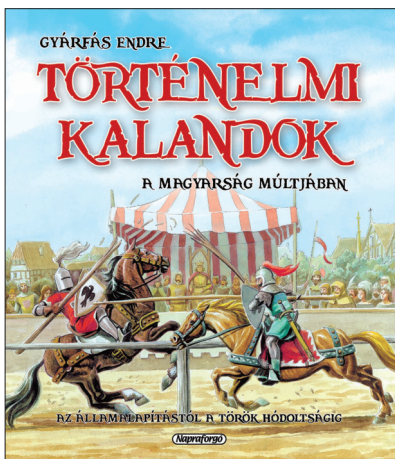
A bevezetés nehézkessége – ahol az alakok, viszonyrendszerek, körülmények és helyszínek mintegy felmondott lec-

keként rögzülnek – csak rövid ideig, az első házibuli leírásáig tart, majd a kor és az atmoszféra vitathatatlanul hitelessé válik, nem egyszer a *Megáll az idő* emlékezetes filmkockáit idézve fel az olvasóban, akit magába szívna az izgalmasan pörgő, lineárisan épülő események és az üdítően szellemes dialógusok. S miközben az érettségire készülő Cseke Zsolt szerelmeit, bulizásait, kishitű, ám makacs verselését és ígéretes kajakpályafutását követjük, a gazdag cselekmény és az alakok sokszínű jellemábrázolása a mélyben gyökerező, ma is velünk élő törésvonalak, skizofréniáink elé tart tükröt, egyértelműen kirajzolva ugyan a bűnösöket és áldozatokat is – legyen szó rendszerfüggetlen besúgóról, vagy portássá lefokozott professzorról –, másutt viszont a fekete-fehér felosztás, a leegyszerűsítés értelmetlenségére mutatva rá: kiragadott példa a náci karlendítést imitáló, bugyuta zsidó fiú és a Don-kanyart megjárt, rendszerhűségében is emberséges börtönigazgató.

A szabadságvágy azonban még komolytalanságában is tragédiát hordoz magában, olykor szó szerint: a főbb figurák része nem éri meg a befejezést,

Csekét „forradalmárságáért” a példastatuálás börtönbe juttatja, ahonnan már nem ugyanaz, nem ugyanoda jön ki, miközben kiugró jelentőségűvé válik az addig háborús mártírként emlegetett – valójában lecsukott, mély titkokat hordozó és végül az önfeláldozást választó – nagybácsi, s ezalatt hal meg a jó barát sporttárs is, míg nagy szerelme külföldre szökik a vamzer bandavezérrel. Utóbbi végül visszatér a leszámolás látszatáért, mert a látszat itt is csal – sőt, még a végére megérkező csecsemő, a *Jancsiszög* Andrása esetében is...

Az egyetlen életútba beletuszkolt irreálisan sok eseményt a megrázó korrajz és a derékba tört sorsok, pályák ellensúlyozzák – a megannyi csavar nem kezdi ki a dráma hitelességét, egy generáció jóvátehetetlen megtörtetését; a könyv vége pedig ugyan a konzolidálódás felé mutat, de tudható, hogy annak ára a felvezetésben említett szétcsúszott vegetálás máig továbbhagyományozott nemzedéki életérzése. Berta Zsolt fontos műve arról a zsákutcáról ad rezignáltan számot, amelynek tanulságaival eddig nem tudtunk mit kezdeni – s amely ezután is rajtunk múlik.

Gyárfás Endre

Történelmi kalandok 1–2.

Napraforgó Kiadó, 98–104 oldal, 3990 Ft/kötet

Gyárfás Endre József Attila-díjas író, költő *Történelmi kalandok* című kétkötetes történelmi olvasókönyvében ezúttal a fiatalabb korosztályok olvasóit hívja izgalmas időutazásra a magyarság legendás, hősies tettekkel övezett múltjába.

A szerző felnőtteknek szóló versei és prózai munkái mellett korábban már számos kötettel kedveskedett a gyerekeknek, illetve a tizenéves korosztálynak, akik közül bizonyára sokan jutottak felejthetetlen olvasmányélményekhez az író nem egyértelműen ifjúságinak szánt történelmi-életrajzi regényei által is. Ez utóbbiakban – akárcsak legújabb könyveiben – a történelem és a kultúrtörténet ismert fejezeteinek kevésbé köztudott elemeit, rejtett összefüggéseit világította meg. Gyárfás Endre ezúttal – a Napraforgó Kiadó gondozásában megjelent – könyveiben a magyar történelem néhány sorsfordító epizódján kíséri végig fiatal olvasóit, az államalapítástól kezdve a dualizmus koráig.

A küllemében is impozáns kötetek legnagyobb erénye az író korábbi írásaiból jól ismert olvasmányos, izgalmas meseszövege, mely garantáltan közelebb hozza a gyerekekhez a történelmet, mely ezúttal nem száraz tényeken és adatokon keresztül, hanem fordulat

Időutazás a múltban

Maczkay Zsaklin könyvajánlója

történeteken, a sorsdöntő pillanatok és a történelmi erők mögött húzódó emberi-lelki tényezők összefüggésében nyílik meg előttük. Az elbeszélések történelmünk kiemelt fejezeteit idézik meg, ám az eseményeket nem a történelemkönyvekből ismert nézőpontokból, ill. tárgyilagos megközelítésben láttatva, sokkal inkább a szereplők – gyakorta egy-egy mellékszereplő – sajátos látószögén és személyes élményein keresztül. A könnyed elbeszélésmód mindamelllett széleskörű ismeretanyaggal párosul, politikai, gazdasági, kultúrtörténeti, sőt nemzetközi helyzetképet is fölillantó tudásanyaggal, melyet a gyerekek szinte észrevétlenül sajátíthatnak el a kalandos, szórakoztató történetek olvasása közben.

Az első kötet öt elbeszélése az államalapítástól a török hódoltságig tartó időszakot fogja át, és olyan meghatározó momentumokat ismerhetünk meg belőle, mint például a pogány Búvár Kund legendáját, aki hőstétével megóvta hazáját, a keresztény Magyarországot a német császár túlerőben lévő hadihajóval szemben. Vagy a céhek ellenállását leküzdő, német származású nyomdász, Hess András történetét, akinek az első magyar nyomdát köszönhetjük. De –

többek között – fény derül arra is, hogy miként kerültek a mámai harangok a Balaton fenekére, ellenállva a török szultán parancsának.

A kötet második része a felvilágosodástól a dualizmus koráig kalauzolja végig olvasóit. Elsőként a magyar iskolaügyért, s a kolozsvári akadémiáért utolsó lehetőségig küzdő tudós tanító, Apáczai Csere János krónikáját ismerhetjük meg, majd bepillantunk az ónodi országgyűlésbe, ahol, túl azon, hogy kiderül ismert szólásunk – *Eb ura fakó!* – eredete, napvilágra kerülnek az eseményeket mozgó érdekellentétek is. Kultúránk alapzatának megteremtői közül Apáczai Csere János mellett olvashatunk Kármán Józsefről, s vele együtt a hírlapindítás és a honi színhátság kezdeti nehézségeiről, valamint Irinyi Jánosról, a tudós kémikusról, „a tűz csihológjáról”, az ő krónikájából az is kiderül, hogy magyar földön bizony küzdelmes út vezetett a találmányok meghonosításáért. És azt is elbeszéli a kötet, miként született meg, hogyan alakult Pest-Buda egyesítésével „európai nagyvárossá” fővárosunk mai arculata.

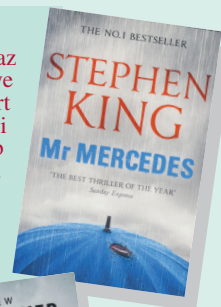
A kiadványt Jankovszky Iván, a szöveggel egyenértékű, gyönyörű grafikai teszik teljessé.

Irodalmi ajánlatunk

Mr Mercedes – Stephen King – 2605 Ft

Egy pangó közép-nyugati kisvárosban a fagyos kora hajnali órákban munkanélküliek százai állnak sorban az állásközvetítő előtt. Egy kegyetlen, pszichopata ámokfutó, Brady Hartsfield egy lopott Mercedes volánjánál ülve részvét és minden látható indok nélkül behajt egy állásbörze előtt várakozó védtelen tömegbe, és nyolc embert (köztük egy csecsemőt) megöl, további tizenötöt pedig megsebesít. Brady Hartsfield alkoholista anyjával él a szülői házban. Vágyik a mámorra, amit a Mercedes volánja mögött a halálosztó szerepében érzett, ezért újabb, még ördögibb merényletre készül. William Hodges, az ügy kinyomozásában anno kudarcot vallott, nyugdíjas napjait azóta idióta tévéműsorok bámulásával tölti. Lassan, de biztosan elhatalmasodó depressziója sikertelen távol tartásával küzdő exszaru levelet kap „Mr. Mercedes”-től, aki kéjes, provokatív részletességgel mesél neki a tömeggyilkosság gyomorforgató részleteiről. Hodges – ahelyett, hogy bűntudata örületbe és öngyilkosságba kergetné – megrázza magát, talpra áll, és elhatározza, hogy szembe száll az elmebeteggel.

Personal – Lee Child – 2275 Ft

Jack Reacher magányos farkas. Amióta elhagyta a hadsereget, egyedül járja az országot, amíg egyik nap hirdetést nem lát az újságban: Reacher hívja fel Rick Shoemaker. A hadsereg visszavárja... A külügy-minisztérium és a CIA az ő segítségére számít. Egy ismeretlen merénylet ugyanis rálőtt a francia elnökre Párizsban, ám a golyóálló üvegek köszönhetően a politikus sértetlenül távozhatott a helyszínről. Ám ami igencsak figyelemfelkeltő az eset kapcsán, az a távolság, ahonnan a lövést leadták. 1300 méter. Ilyen messziről ennyire pontosan csakis a legképzettebb mesterlövészek képesek pontos találatot elérni. Őket pedig név szerint ismeri a titkosszolgálat, meg kell nézni, melyiküknek állhatott érdekében, hogy eltegye láb alól a franciák első emberét... Egyikük John Kott, aki épp most szabadult tizenöt évnyi börtön után, amit egyetlen embernek köszönhetett, Jack Reachernek. Miközben a lehetséges merénylet a G8-as találkozóra tart, hogy beteljesítse küldetését, Reacher a nyomába ered. Üldözött és üldözöttet egyetlen dolog hajt: a bosszúvágy...

How to be Both – Ali Smith – 3270 Ft

Az író hatodik regénye meglehetősen kettős narratívájával azonnal felkerült a neves Man Booker díj jelöltjei közé. Egy George nevű tinédzser lánynak anyja halála után érzelmileg kell egyenesbe jönnie öccsét is segítve. A másik szálon megismerkedünk a reneszánsz festővel, Francesco del Cossával, aki számos kitűnő freskót szignált a ferrarai Palazzo Schifanoiában. A két történet úgy fonódik össze, távolodik el, majd megint közelít, mint két élteteli szőlőind. Például George utolsó kirándulása édesanyjával Ferrarába vezetett, ahol megtekintették a híres freskókat, míg Francescot furcsa látomások gyötrik, amikben feltűnik egy fiatal lány, aki egy „fogadalmi táblát” tart az ég fele, pont, ahogy a pap a szertartáson felajánlja a kenyert. Az olvasó persze tudja, hogy egy Ipad-ról van szó, ez csak egyike azon tréfás ötleteknek, amikkel Smith fűszerezi regényét. A szövegek, a verstördékek valóságos tükör labirintusba csalják az olvasót, ahol semmi sem biztos. Lehet, hogy a Francesco történet csak George teljes beleéléssel megalkotott iskolai projektje, aminek címe Empátia?

Eleanor and Park – Rainbow Rowel – 2490 Ft

Park Sheridan úgy gondolja, ha senki sem látja, senki sem fogja zavarni. Ha belevész a szürkeségbe, mindenki békén hagyja majd. Eleanor Douglas éppen az ellentéte, akkor sem lenne képes eltűnni, ha megpróbálná. Minden feltűnő rajta, őrült vörös haja, fantasztikus ruhái, a szokatlan bolondságok, amik elhagyják a száját. Mikor Eleanor feltűnik Park iskolabuszán, a fiú nem tudja eldönteni, hogy bátor-e, vagy kész öngyilkosság, amit csinál. De képtelen kivenni a fejéből a hozzá hasonlóan mindig különc lányt. Két rossz csillagzat alatt született fiatal története ez, akik elég okosak, hogy tudják, az első szerelem szinte sohasem tart örökké, de elég bátrak és elszántak, hogy mégis megpróbálják.

All the Bright Places – Jennifer Niven – 3035 Ft

Violet a nővére tragikus balesete óta csak arra tud gondolni, hogy valahogy túlélje a következő napot nélküle. Eleanor, a legjobb barátja és segítőtje is volt, a lány most úgy érzi, teljesen egyedül maradt, és már semmi, sem köti le a figyelmét. Maga se tudja mi viszi arra, hogy felmásszon az iskola harangtoronyába, és ki tudja mi történik, ha nincs ott Theodore Finch, az iskola ügyeletes fura sráca, aki nem hagyja, hogy valami butaságot kövessen el. Finch amúgy szinte megszállottan foglalkozik a halál gondolatával, s nem zavarja, hogy az iskolában úgy gondolják, Violet beszélte őt le arról az ugrásról ott a toronyban... Úgyis mindenki lükének, deviánsnak tartja és messzire kerülnek, mert híres a hirtelen haragjáról. A fiú új célt talál magának: megmutatni Violetnek, hogy az élet szép, érdemes élni, még Indianában is. Közös munkával kell földrajza feltérképezniük államuk látványosságait. A fiatalok nekivágnak, hogy megnézzék a fura, egyedi helyeket, s erről egy iskolai beszámolót készítsenek. Közben pedig feltérképezik egymás titkait is. Vagy mégsem?

A kötetek megvásárolhatók:

Librotrade Kft.

1173 Budapest, Pesti út 237.
Tel.: 254-0273 • Fax: 257-7472
E-mail: books@librotrade.hu
Honlap: www.librotrade.hu

Famulus Könyvesbolt

1137 Budapest, Újpest rakpart 6.
Tel.: 349-3656 • Fax: 288-0769
E-mail: famulus@chello.hu
Honlap: www.famuluskonyv.hu